

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**VPLIV DAVČNE POLITIKE NA VISOKO
GOSPODARSKO RAST NA IRSKEM**

Ljubljana, maj 2009

TJAŠA HABIČ

IZJAVA

Študentka Tjaša Habič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Mitje Čoka, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ Podpis: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 IRSKA – OPIS DRUŽBENEGA OKOLJA.....	3
1.1 Okolje.....	3
1.2 Demografski podatki.....	3
1.3 Delovna sila.....	4
1.4 Ekonomski podatki in mednarodna menjava.....	5
1.5 Politično-pravni sistem.....	6
2 OPIS GOSPODARSKEGA RAZVOJA IN GLAVNIH DEJAVNIKOV RASTI.....	7
2.1 Trg delovne sile in človeški kapital.....	8
2.1.1 Migracije.....	8
2.1.2 Izobraževanje.....	9
2.2 Neposredne tuje investicije.....	9
2.3 Vključitev v Evropsko unijo in notranji trg.....	11
2.4 Ukrepi davčnih politik in vladna strategija.....	12
3 OBDAVČITVE NA IRSKEM.....	15
3.1 Davek od dohodkov pravnih oseb.....	16
3.1.1 Sistem obdavčitve in davčna osnova.....	16
3.1.2 Davčne olajšave za vlaganje v raziskave in razvoj.....	17
3.2 Obdavčitev kapitala.....	18
3.2.1 Ureditev holdinga in sedeža uprave.....	18
3.2.2 Pravice intelektualne lastnine.....	20
3.3 Obdavčitev dela.....	21
3.3.1 Prispevki za socialno varnost delavca.....	21
3.3.2 Delodajalčevi prispevki za socialno varnost.....	22
3.3.3 Dohodnina.....	22
3.4 Davek na dodano vrednost.....	23
4 OBDAVČITVE V SLOVENIJI IN PRIMERJAVA Z IRSKO DAVČNO POLITIKO.....	24
4.1 Davek od dohodkov pravnih oseb in olajšava za vlaganja v raziskave in razvoj....	25
4.2 Obdavčitev kapitala.....	26
4.3 Obdavčitev dela.....	28
4.3.1 Dohodnina.....	29
4.3.2 Prispevki za socialno varnost.....	30
4.3.2.1 Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.....	31
4.3.2.2 Prispevek za zdravstveno zavarovanje.....	32
4.4 Davek na dodano vrednost.....	32
5 SKLEP.....	33
LITERATURA IN VIRI.....	36

KAZALO TABEL

Tabela 1: Irski bruto domači proizvod (BDP), bruto nacionalni proizvod (BNP) in bruto nacionalni dohodek (BND) v letih od 2004 do 2007	5
Tabela 2: Javna poraba kot odstotek BDP in BNP na Irskem v letih od 1996 do 2005.....	14
Tabela 3: Stopnje dohodnine v Sloveniji za davčno leto 2009	29
Tabela 4: Stopnje prispevkov za socialno varnost v Sloveniji.....	30

KAZALO SLIK

Slika 1: Glavni irski izvozni in uvozni trg, podatki za leto 2007 v milijonih EUR.....	6
--	---

SEZNAM OKRAJŠAV

BDP	bruto domači proizvod
BND	bruto nacionalni dohodek
BNP	bruto nacionalni proizvod
CSO	Central Statistic Office Ireland
DDPO	davek od dohodkov pravnih oseb
DDV	davek na dodano vrednost
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
EGP	Evropski gospodarski prostor (European Economic Area – EEA)
EU	Evropska unija
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices
IDA	Industrial Development Agency
IFRS	International Financial Reporting Standards
NAFTA	North American Free Trade Agreement
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PRSA	Personal Retirement Savings Account
PRSI	Pay related Social Insurance
PWC	PricewaterhouseCoopers
R&R	raziskave in razvoj
ZDDPO	Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb
ZDDV	Zakon o davku na dodano vrednost
ZDoh	Zakon o dohodnini
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

ZPSV	Zakon o prispevkih za socialno varnost
ZSDP	Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih
ZZVZZ	Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju
ZZZPB	Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti
ZZZS	Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

SLOVAR

Angleški izrazi

Slovenski prevod

academic tuition fees tax relief	šolnina za izobraževalne programe
incorporated company	registracija družbe oz. vpis v sodni register
arm's length	tržno primerljive cene
business / trading income	dohodek iz poslovanja
capital gains	kapitalski dobički
carbon tax	okoljska dajatev za onesnaževanje zraka z emisijo CO ₂
carer's benefit	nadomestilo za vzdrževanje invalidne osebe
Celtic tiger	keltski tiger
centres of excellence	centri odličnosti
Commission on Taxation	komisija za davke
consumption taxes	davki na potrošnjo
corporate Income Tax – CIT	davek od dohodka pravnih oseb - DDPO
dependent relative tax credit	olajšava za vzdrževane otroke in druge družinske člane ter za vzdrževane invalide
depreciation	amortizacija
double taxation conventions	konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja
employee tax credit	olajšava za zaposlene
entertainment expenses	stroški reprezentance
environmental taxes	okoljske dajatve
Exchequer	minister za finance
excise duties	trošarine
general reserves	splošne rezerve
green card	delovno dovoljenje zelena karta
gross domestic product – GDP	bruto domači proizvod - BDP
headquarters	sedež uprave
International Financial Reporting Standards - IFRS	mednarodni standardi računovodskega poročanja

illness benefit	bolniško nadomestilo
income levy	dodatni davek na bruto plačo
Industrial Development Agency (IDA Ireland)	Agencija za razvoj podjetništva
Intellectual property rights	pravice intelektualne lastnine
interest	obresti
International Financial Service Centre – IFSC	center za finančne službe
Intra-company transfer permits	delovna dovoljenja za zaposlitev znotraj podjetja
invalidity pension	invalidska pokojnina
investment income	dohodek iz naložb
jobseeker's benefit	zavarovanje v primeru brezposelnosti
management and control test	test vodenja in kontrole
maternity benefit	porodniško nadomestilo
mortgage interest relief	olajšava za plačilo obresti na hipoteko oz. stanovanjski kredit
National Development Plan	nacionalni razvojni načrt
non-deductible expenditure	davčno nepriznani odhodki
occupational injuries benefits	nadomestilo za poklicne bolezni in poškodbe
old age tax credit	olajšava za starejše
Pay related Social Insurance – PRSI	prispevki za socialno varnost
payroll tax	davek na izplačane plače
Personal income tax	dohodnina
Personal Retirement Savings Account – PRSA	prispevek posameznika za pokojninsko zavarovanje
private limited liability company	družba z omejeno odgovornostjo
private unlimited company	družba z neomejeno odgovornostjo
profit	družbenikov
rent relief	dobiček
rent-a-room relief	olajšava za plačilo najemnine za bivanje
Revenue Commissioners	olajšava za prejemke od oddajanja sobe oz. stanovanja v najem
small income exemption	irska davčna uprava
state pension	oprostitvev plačila dohodnine za nizke dohodke
tax base	državna pokojnina
tax credit for research and development expenditure	davčna osnova
tax credit	davčna olajšava za vlaganje v raziskave in razvoj
tax relief	davčna olajšava v obliki znižanja davka
tax relief for bin charges	davčna olajšava (kot znižanje davčne osnove)
tax relief on medical insurance premiums	olajšava za plačane stroške smetarin
	olajšava za premije zdravstvenega zavarovanja

trade union subscriptions relief
Value added tax – VAT
voluntary / compulsory contributions
widow's or widower's pension
withholding tax

olajšava za plačane članarine sindikatom
davek na dodano vrednost
prostovoljni / obvezni prispevki
vdovska pokojnina
davčni odtegljaj

UVOD

Pobiranje davkov in drugih obveznih dajatev je nujno potrebno za normalno delovanje vsake države in se opravlja z namenom, da država s sredstvi, pridobljenimi od davkov, pokriva svoje delovanje, vlaga v razvoj, pokriva del socialne politike in podobno. Razlika med državami je predvsem v tem, od koga, v kakšnem obsegu in na kakšen način pobirajo davke. Visoka obdavčitev prisiljuje ljudi in podjetja, da se selijo v tista okolja, kjer pridobijo več. Davčno breme posameznikov se lahko zniža tudi tako, da prestavijo kapital oziroma delo iz držav z visokimi davki v tiste z nizkimi davki. S tem država z visokimi davki izgublja produktivnost, ukinjajo se delovna mesta in znižujejo osebni dohodki. V zadnjem desetletju se kaže trend zviševanja mobilnosti kapitala, kar je pogojeno tudi z razvojem sodobnih elektronskih tehnologij, ki omogočajo preproste in učinkovite načine investiranja. Kjer so meje za priseljevanje relativno odprte, obdavčitev dela in podjetniških talentov vedno bolj vpliva na selitev kadra. Davčna konkurenca je spodbudila sprejemanje ugodnejših davčnih politik od začetka osemdesetih let prejšnjega stoletja dalje. Visoka gospodarska rast na Irskem in zniževanje obdavčenja podjetij sta tesno povezana. Irska je sledila zgledu Združenih držav Amerike in Velike Britanije v zniževanju davkov, iz gospodarsko revne države je Irska postala keltski tiger. Irski uspeh je motiviral tudi nekatere ostale države Evropske unije in jih spodbudil k zniževanju davkov.

Dobra davčna politika ima slej ko prej pozitiven učinek. Davčni sistem s stopnjami, oprostitvami, posebnimi olajšavami in spodbudami je pomemben instrument vsake države, ki skuša pospešiti rast in razvoj gospodarstva. Preglednost in enostavnost davčnega sistema prispevata k lažjemu izpolnjevanju davčnih obveznosti zavezancev in večji učinkovitosti davčnih organov. Pojavljajo se novi izzivi, kot je staranje prebivalstva, ki vpliva na sedanjo in prihodnjo razpoložljivost proračunskih sredstev, ter globalizacija, ki vpliva na konkurenčnost podjetij na svetovnem trgu.

Gospodarski razvoj posamezne države vpliva na blaginjo prebivalstva. Na uspešnost napredka razvoja vplivajo različni dejavniki, med drugim tudi davčne usmeritve. V svetu najdemo precej primerov tako uspešnega kot neuspešnega gospodarskega razvoja, moj namen je predstaviti enega od njih, ki je bil v zadnjih letih obravnavan kot pravi gospodarski fenomen. Gre za Irsko in njen gospodarski razvoj v preteklih dvajsetih letih.

Namen diplomskega dela je opisati razvoj irskega gospodarstva v devetdesetih letih prejšnjega stoletja ter podati pregled in opis dejavnikov, ki so vplivali na ta uspeh, s poudarkom na vlogi skladne vladne strategije predvsem na področju davčne politike. Prav

ustrezna kombinacija različnih dejavnikov ter pravih vladnih strategij in ukrepov ob pravem času je omogočila doseči visoko stopnjo gospodarske rasti in s tem visok življenjski standard na Irskem, ki se je v relativno kratkem času približal vodilnim svetovnim gospodarstvom. Podana je tudi primerjava trenutne irske in slovenske davčne politike.

Diplomsko delo je nastalo s pomočjo prebiranja tuje in domače strokovne literature, publikacij, člankov, statističnih podatkov in raziskav ter drugih spletnih virov. Na podlagi zbranih podatkov so v zaključku ugotovitve zajete v kratek povzetek.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih poglavij.

V prvem delu je predstavljeno irsko družbeno ter poslovno okolje.

V drugem delu so opisani posamezni dejavniki, ki so vplivali na gospodarsko rast v zadnjih dvajsetih letih:

- visoko kvalificirana in razpoložljiva delovna sila je omogočila hiter vpliv na gospodarsko rast;
- globalni trg je vplival na pritok tujega kapitala, predvsem v razvitih sektorjih kot sta informacijsko-telekomunikacijski (IKT) in farmacevtski, ki sta vzajemno vplivala na izredno gospodarsko rast v devetdesetih letih;
- članstvo v Evropski uniji je Irski nudilo izredno regionalno pomoč v kombinaciji z lažjim vstopom na pomembne trge;
- usklajena vladna politika je omogočila dolgoročne rezultate.

V tretjem poglavju je predstavljena trenutna irska davčna politika ter njena prihodnja strategija, ki je fleksibilna in še vedno privlačna za močne investitorje, predvsem iz Združenih držav Amerike.

V četrtem poglavju so podani nekateri slovenski davki in primerjava z irskimi.

V sklepu so povzete glavne ugotovitve, diplomsko delo pa je zaključeno z navedbo uporabe literature in virov.

1 IRSKA – OPIS DRUŽBENEGA OKOLJA

Irska je ena najugodnejših lokacij za investiranje v Evropi. Na hiter razvoj in industrializacijo v zadnjih desetletjih so vplivale vladne politike, ugodne tujim investicijam. Približno 1.000 tujih podjetij uspešno posluje z Irske ne samo po Evropi, temveč po vsem svetu. Irska ima stabilno gospodarstvo, ki je beležilo rekordne rasti. Država slavi po ugodni kvaliteti življenja, čistem okolju, odprtosti in podpori investitorjem.

1.1 Okolje

Otok se nahaja severozahodno od celinske Evrope, najbližja oddaljenost od Velike Britanije je približno 20 km. Skupna površina otoka je 84.421 km² od česar Severna Irska (del Velike Britanije) obsega 14.139 km². Podnebje je milo, večinoma deževno in vetrovno, temperature so enake po vsej deželi, od 4° do 19°C preko leta.

Otok je odlična točka za čezatlantske povezave, saj so letalski poleti iz Združenih držav Amerike na Irsko krajši kot v celinsko Evropo, kar je zagotovo vplivalo na izbiro lokacije pri postavitvi EMEA¹ centrov ameriških korporacij. Časovni zamik med Ameriko in Evropo je na Irskem krajši za eno uro. Irska je v WET² časovnem pasu, evropska celina pa v CET³.

1.2 Demografski podatki

Prebivalstvo Republike Irske šteje nekaj več kot 4 milijone ljudi, uradni statistični podatki za leto 2006 navajajo 4.239.848 prebivalcev, z največjo koncentracijo naseljenosti ob vzhodni in južni obali (Central Statistic Office Ireland (v nadaljevanju CSO), 2008a). Uradna jezika sta angleščina in irščina (angl. *Irish Gaelic*; irl. *Gaeilge*), vendar irščino smatra za materni jezik le 14 % prebivalstva, govori pa jo približno 42 % (Many tongues, one family, 2004, str. 18).

¹ EMEA je kratica za regijo Evropa, Bližnji vzhod in Afrika (angl. *Europe, Middle East and Africa*).

² WET je kratica za zahodnoevropski čas (angl. *Western European Time*), bolj uporabljena kratica je GMT oz. krajevni čas greenwiškega poldnevnika (angl. *Greenwich Mean Time*).

³ CET je kratica za srednjeevropski čas (angl. *Central European Time*).

Prebivalstvo mlajših starostnih skupin zavzema velik odstotek: približno 35 % irskega prebivalstva je mlajšega od 25 let, približno 67 % prebivalcev je mlajših od 45 let. Število prebivalcev se je od leta 1901 do 2006 povečalo za skoraj 32 % (CSO, 2008b). Število rojstev močno presega število umrlih, leta 2006 je bilo razmerje 15,2 rojstev in 6,5 umrlih na 1000 prebivalcev (CSO, 2008c). Približno 92 % prebivalstva je katoliške vere. Zaradi zaposlovanja ljudi iz tujine je delež prebivalcev tuje narodnosti narasel na nekaj več kot 10 % celotnega prebivalstva (CSO, 2008d).

1.3 Delovna sila

Trg delovne sile na Irskem ponuja investitorjem mlad, dobro izobražen, visoko motiviran in produktiven kader. Stroški dela so med najbolj konkurenčnimi v zahodnem svetu, povprečna urna postavka v vseh panogah je 18,48 EUR. Minimalna plača je 8,65 EUR na uro (CSO, 2008e). Brezposelnost je nizka, povprečna stopnja brezposelnosti leta 2007 je bila 4,5 % (CSO, 2008f). Delovni teden ima 40 ur, 9 praznikov in povprečno štirje tedni dela prostih dni pa predstavljajo najdaljše delovno leto v Evropi, z le 29 dela prostimi dnevi v letu, evropsko povprečje je 36 prostih dni.

Od leta 1993 do 2003 je število zaposlenih naraslo z 1,2 milijona na približno 1,8 milijona. Taka rast je bila mogoča z vključevanjem velikega števila brezposelnih, vključevanjem žensk v delovni proces in s priseljevanjem, tako tujcev kot izseljencev. Leta 2002 je imela Irska 3,917 milijona prebivalcev, rast od leta 1993 pa je bila 9,4 %. To je bila ena najhitrejših rasti prebivalstva razvitega sveta v tem času. Priseljevanje je predstavljalo 53 % te rasti. Število rojstev je doseglo vrh pri 74.064 v letu 1980 in dno pri 48.255 leta 1994, ta padec se sedaj pozna v šolah. Kljub temu je Irska ena izmed držav z najmlajšim prebivalstvom v Evropi. Leta 2006 so beležili 64.237 rojstev na 4.239.848 prebivalcev, kar predstavlja 15,2 % stopnjo rodnosti na 1000 prebivalcev, ki od leta 1994 narašča (CSO, 2008g).

Zniževanje brezposelnosti je bil osrednji vladni projekt več desetletij. Stopnja brezposelnosti na Irskem je padla z več kot 15 % leta 1993 pod 5 % leta 2004. V enakem času je povprečna stopnja brezposelnosti v Evropski uniji (v nadaljevanju EU) padla z 10 % na 7,9 %. V devetdesetih letih je bila zaposlenost žensk približno tretjinska, novejši podatki pa kažejo, da je zaposlenost žensk na Irskem dosegla evropsko povprečje, zato nadaljnega povečanja delovne sile iz tega vira ni pričakovati. Stopnja zaposlenosti po spolu v EU je prikazana v prilogi (tabela P1) (Measuring Ireland's Progress, 2007, str. 34).

1.4 Ekonomski podatki in mednarodna menjava

Irsko gospodarstvo beleži izrazite stopnje rasti, tako gospodarske kot tudi zaposlovanja. Visoke rasti v devetdesetih letih so bile rekordne, v letih med 1995 in 2000 je bila povprečna letna gospodarska rast 9,5 %. Stopnje gospodarske rasti so se v zadnjih letih umirile, vendar so bile kljub temu stalno med najvišjimi med državami OECD⁴. Povprečna rast bruto domačega proizvoda (angl. *Gross domestic product – GDP*) (v nadaljevanju BDP) v letih med 2001 in 2005 je bila 5,3 %, OECD pa le 2,1 % (Enterprise Ireland, 2007, str. 2). BDP leta 2006 je presegel 177 milijonov EUR, BDP na prebivalca pa je bil 41.814 EUR (tabela 1) (CSO, 2008h).

Tabela 1: Irski bruto domači proizvod (BDP), bruto nacionalni proizvod (BNP) in bruto nacionalni dohodek (BND) v letih od 2004 do 2007

Leto	2004	2005	2006	2007 (predhodni podatki)
Nacionalni računi, podatki v milijonih EUR				
BDP	148.975	162.168	177.286	190.603
BNP	126.096	137.265	152.456	161.210
BND	127.560	139.072	153.765	162.121
Nacionalni računi, podatki na prebivalca, v EUR				
Leto	2004	2005	2006	2007 (predhodni podatki)
BDP	36.828	39.230	41.814	43.928
BNP	31.172	33.206	35.958	37.154
BND	31.534	33.643	36.267	37.364

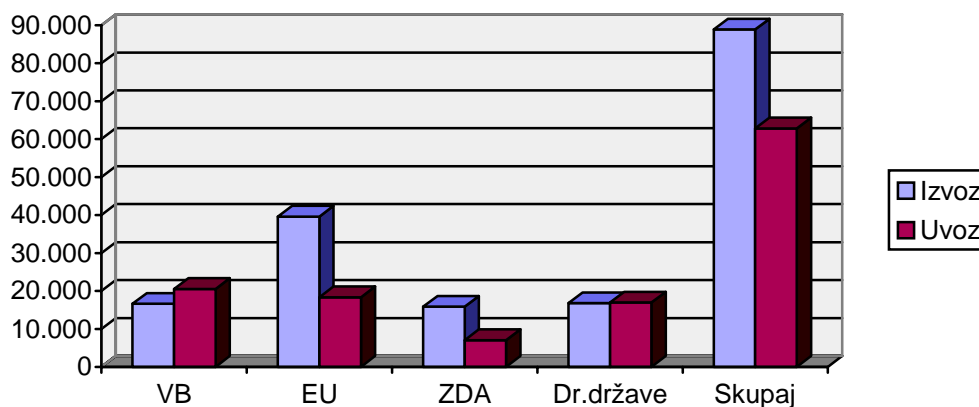
Vir: CSO National Accounts, 2008.

Inflacija, merjena z HICP indeksom (angl. *Harmonised Index of Consumer Prices*), je višja od EU-25 povprečja od leta 1999 dalje. Kumulativna inflacija preko obdobja 1996–2007 je 139,5 % in je bila višja od EU-25 (126,9 %), vendar nižja od EU-27 (141,7 %) zaradi zelo visoke inflacije v Bolgariji in Romuniji preko tega obdobja. Pred vstopom novih članic v EU je imela Irska drugo najvišjo inflacijo v EU, takoj za Grčijo, in je bila skoraj dvakrat višja od povprečja EU. Kumulativna inflacija v obdobju 1996–2007 je bila 22 odstotnih točk višja kot v Nemčiji, na Finskem in Švedskem, te države so imele najnižjo stopnjo inflacije (Measuring Ireland's Progress, 2007, str. 27). Podatki o indeksu cen življenjskih potrebščin v EU v obdobju od 2005 do 2007 so prikazani v prilogi (tabela P5).

⁴ OECD Organizacija povezuje 30 držav članic, z namenom spodbujanja gospodarske rasti, zaposlovanja, višanja življenjskega standarda, vzdrževanja finančne stabilnosti, rasti svetovne menjave in pomoči državam v razvoju.

Zaradi majhnosti je irsko gospodarstvo zelo odvisno od mednarodne menjave. Štirimilijonsko prebivalstvo omejuje širjenje gospodarske rasti domačega sektorja. Pomanjkanje naravnih virov zahteva uvoz velikih količin goriv, surovega materiala in drugih osnovnih potrebščin. Kljub temu izvoz od leta 1985 dalje presega uvoz in danes predstavlja tri četrtine BNP, kar je edinstveno v Evropi. Presežek izvoza nad uvozom leta 2007 je bil 26 milijard EUR. Podatki za leto 2007 o izvozu prikazujejo 19 % trgovanje z Veliko Britanijo, 44 % z ostalimi državami EU, 18 % z Združenimi državami Amerike in 19 % s preostalim svetom. Uvoz v letu 2007 predstavlja 33 % trgovanja z Veliko Britanijo, 29 % z ostalimi državami EU, 11 % z Združenimi državami Amerike, 27 % s preostalim svetom (slika 1) (CSO, 2008i).

Slika 1: Glavni irski izvozni in uvozni trg, podatki za leto 2007 v milijonih EUR

Vir: CSO, 2008.

1.5 Politično-pravni sistem

Irska ima sistem parlamentarne demokracije. Ustava Irske (irl. *Bunreacht na hÉireann*) je temeljni pravni predpis v državi, napisana je bila leta 1937 in kasneje večkrat dopolnjena s potrditvami na referendumih. Politično okolje je stabilno, prevladujejo sredinske in desno sredinske stranke. Irska je članica EU in tudi članica večine mednarodnih organizacij, ostaja pa v nevtralni drži glede vojaških zadev. Irska je v takratno Evropsko gospodarsko skupnost vstopila leta 1973, le-ta se je leta 1975 preimenovala v Evropsko skupnost, nato pa leta 1993 v Evropsko unijo. V prvi skupini držav članic evro območja je Irska uvedla skupno valuto evro (European Communities, Pravni red, 2008).

2 OPIS GOSPODARSKEGA RAZVOJA IN GLAVNIH DEJAVNIKOV RASTI

Današnja Republika Irska se je leta 1922 osamosvojila od Združenega kraljestva Velike Britanije, vendar je bila gospodarsko odvisna še dolgo po osamosvojitvi. Državo so več desetletij pestile revščina, lakota in izseljevanje, gospodarstvo je bilo majhno in zaprto, prevladoval je kmetijski sektor. V šestdesetih letih je vlada sprejela strategijo izvozno usmerjene industrializacije, v devetdesetih pa so se začeli kazati nepredvideni gospodarski uspehi, znani tudi kot »keltski tiger« (angl. *Celtic Tiger*).

Irske izkušnje so bile od pridružitve Evropske gospodarske skupnosti leta 1973 tesno povezane z globalizacijskimi procesi. Irska danes predstavlja eno od najbolj odprtih gospodarstev na svetu. Dobro je izkoristila proste tržne poti, premike kapitala in delovne sile izven narodnih meja in delovanja multinacionalnih družb, katerih ključni prispevek so tuje neposredne investicije. Z visoko informacijsko-komunikacijsko revolucijo in ameriško strategijo prodora na evropski trg je postala Irska most med Združenimi državami Amerike in Evropo. Irska je bila leta 2000 četrti največji prejemnik neposrednih zunanjih investicijskih tokov v razvitih državah, največji priliv je bil iz Združenih držav Amerike (O'Reilly, 2004, str. 52). Združevanje višjih vodilnih delavcev ter strokovnjakov za raziskave in razvoj v centre odličnosti (angl. *centres of excellence*) je postalo običajna organizacijska struktura podjetja, prav tako mednarodna delitev dela, ki se še vedno kaže v iskanju lokacij, kjer so proizvodni stroški najnižji in poslovanje najugodnejše z davčnega vidika.

V zadnjih dveh desetletjih je Irska vlada uvedla več gospodarskih programov, naravnanih na brzdanje inflacije, sprostitev davčnih bremen, zmanjšanje javne porabe, povečanje zaposlovanja in pospeševanje tujih investicij.

V letih med 1993 in 2003 se je zaposlenost povečala z 1,2 na 1,8 milijona, brezposelnost se je zmanjšala z več kot 15 % na manj kot 5 %, vrednost izvoza se je povečala z 28,5 na 109,3 milijarde EUR, državni dolg se je zmanjšal z 93 % na 34 % BNP, BDP na prebivalca se je povečal s 75 % na 101 % povprečja EU (Enterprise Strategy Group, 2004, str. X).

Pomembni dejavniki gospodarskega napredka so bili med drugim odprtost irskega gospodarstva, poslovanje na skupnem evropskem trgu in učinek svetovne menjave, močne povezave z Združenimi državami Amerike, porast tujih neposrednih investicij, spodbude EU, ugodni menjalni tečaji, politično strateške odločitve vlaganja v človeški kapital – kar je dodatno spodbudilo tuje investicije, demografske spodbude pa so zagotovile zadostno

delovno silo. Veliko je pripomogla vladna politika z reformo javnih financ, zniževanjem obdavčitev in plačno politiko, usmerjena k ustvarjanju stabilnega gospodarstva in podpora potrebam podjetništva. Uspeh irskega gospodarstva v devetdesetih letih je edinstven tako v irski kot svetovni zgodovini (Irish Taxation Institute, 2005, From Boroimbhe to Bit).

2.1 Trg delovne sile in človeški kapital

Razpoložljiva in kvalitetna delovna sila je bila osnova v razvoju sektorja mednarodne menjave in je odločilno vplivala na rast zaposlenosti. V šestdesetih in sedemdesetih letih so zabeležili rast prebivalstva, v osemdesetih in devetdesetih se je povečalo zaposlovanje žensk, pomembno je vplivalo tudi priseljevanje v Irsko, le-to še vedno narašča. Dobro izobražena delovna sila je bila posebno zanimiva za tuje investitorje. Dosledna izobraževalna politika preteklih desetletij je obrodila sadove, saj so bile zahteve po izobraženem človeškem kapitalu vedno večje v vseh razvitih državah in takojšnja razpoložljivost je pomagala pri privabljanju tujih neposrednih investicij (Enterprise Strategy Group, 2004, str. 25).

2.1.1 Migracije

Irška je bila ena prvih držav, ki je dovolila vstop tuje delovne sile na domače tržišče, preobrazila se je v državo z visoko stopnjo spreminjanja prebivalstva v času, obsegu in prostoru. Multinacionalne korporacije so tako zaposlovale strokovnjake različnih strok iz Indije, Rusije in ostalih držav. Rast prebivalstva zaradi migracij in naravnega prirastka v letih od 1998 do 2007 je prikazana v prilogi (tabela P2).

Državljeni izven Evropskega gospodarskega prostora⁵ (v nadaljevanju EGP) potrebujejo delovno dovoljenje, v nekaterih primerih delovno vizo, medtem ko državljani EGP tega ne potrebujejo. Izjema velja za Romune in Bolgare, ki potrebujejo delovno dovoljenje za opravljanje dela na Irskem. Po vključitvi Romunije in Bolgarije v EU, 1. januarja 2007, je Irška uvedla dveletno obdobje delovnih dovoljenj, konec leta 2008 pa so to obdobje podaljšali še za tri leta (Mac Cormaic, 2008). Po preteku dvanajstih mesecev nepretrganega bivanja na Irskem z veljavnim delovnim dovoljenjem tega ne potrebujejo več. Delovno dovoljenje za državljane izven EGP je možno dobiti za obdobje do enega leta z možnostjo podaljšanja (Doing business in Ireland, 2007, str. 41).

⁵ Evropski gospodarski prostor (European Economic Area – EEA), 1994, so države članice Evropske unije, Islandije, Liechtensteina in Norveške.

Delovno dovoljenje zelena karta (angl. *green card*) je namenjeno visoko izobraženim delavcem z letno osnovno plačo 60.000 EUR in več ter tistim z letno plačo med 30.000 in 60.000 EUR s specifičnimi znanji informacijske tehnologije, financ ali zdravstva. Zelena karta je izdana za obdobje dveh let z možnostjo kasnejšega daljšega ali stalnega bivanja (Doing business in Ireland, 2007, str. 42).

Delovna dovoljenja za zaposlitev znotraj podjetja (angl. *Intra-company transfer permits*) omogočajo začasno zaposlitev vodilnemu kadru in tistim, ki se udeležujejo izobraževalnega programa ter so zaposleni v korporaciji vsaj eno leto. Njihova plača mora biti vsaj 40.000 EUR letno, število tujih delavcev pa ne sme presegati 5 % irskega kadra. Delovno dovoljenje se izda za dve leti z možnostjo podaljšanja še za tri leta. To shemo so uvedli s 1. februarjem 2007 (Doing business in Ireland, 2007, str. 42).

2.1.2 Izobraževanje

Izobraževanje s področja informacijske tehnologije je vključeno že v osnovno šolo, računalniki in internetni dostop so na razpolago v vsaki šoli. Internetni dostop ima več kot polovica gospodinjstev. Odstotek gospodinjstev z internetnim dostopom v EU je prikazan v prilogi (tabela P3) (Measuring Ireland's Progress, 2007, str. 33).

Visokošolsko izobraževanje ponuja različne dodiplomske in podiplomske študije. Irska vlada se zaveda pomembnosti visoko izobražene, kvalitetne delovne sile in je namenila precejšen del sredstev v raziskavo potrebnega kadra v podjetništvu ter temu primerno usmerila izobraževanje. Industrija in izobraževanje sta trdno povezana, predvsem v visoko razvitih tehnoloških sektorjih, s čimer zagotavljajo kadrovske razpoložljivost v prihodnjih obdobjih. Podatki o osebah v starosti od 25 do 34 let s fakultetno izobrazbo so prikazani v prilogi (tabela P4) (Measuring Ireland's Progress, 2007, str. 50).

Uspeh irskega gospodarstva je povezan z razvojem trga dela, nizko stopnjo brezposelnosti, rastjo mlade in izobražene delovne sile ter njihovim delovnim učinkom.

2.2 Neposredne tuje investicije

Investicije tujih podjetij so bile opazne že v petdesetih letih, vendar so takrat ta podjetja zaposlovala neizobražene delavce v proizvodnji. Da bi privabili tuji kapital, ki bi omogočal razvoj irskega gospodarstva, je bila potrebna reforma. Vladne organizacije so se strateško, selektivno posvečale tistim industrijam, ki so proizvajale visoko produktivne izdelke in

storitve, kar je omogočilo najboljše pogoje za rast in obljubljal dolgoročno zaposlenost. Izboljšanje poslovnega okolja v zadnjih letih je odigralo glavno vlogo pri rasti števila podjetij, ki so vplivala na konkurenčnost in razvoj podjetništva. Osredotočili so se na izvozno usmerjen podjetniški sektor. Z uvedbo politike zniževanja stroškov, kvalitetnejše infrastrukture in javnih dobrin, kot so telekomunikacije, cestne povezave, pristanišča, so dosegli povečanje konkurence in dodatne investicije.

Ključni sektorji visoke tehnologije, pri katerih so skoncentrirane tuje investicije, so kemični in farmacevtski, medicinska tehnologija, e-poslovanje, informatika in telekomunikacije, programska oprema, mednarodno tržne storitve vključno s finančnimi in podpornimi centri korporacij. Trinajst farmacevtskih podjetij od petnajstih na svetovnem vrhu danes proizvaja na Irskem. Izvoz farmacevtskega sektorja predstavlja 36 % vsega izvoza na Irskem. Informacijsko-komunikacijski sektor je prav tako beležil izredne rasti v devetdesetih letih, večina vodilnih svetovnih podjetij v elektronskem poslovanju ima center na Irskem. Mnoga izmed teh podjetij so ustanovila centre odličnosti na področju razvoja programske opreme, dizajna in dobave oz. oskrbe. Irska je med prvimi na svetovnem nivoju v izvozu programske opreme. Svojevrstna značilnost neposrednih tujih investicij na Irskem je, da je kar 50 % investicij namenjenih v centre za finančne službe (angl. *International Financial Service Center - IFSC*) v Dublinu. Ta investicijska kategorija pokriva premike kapitala tujih družb v njihove finančne podružnice na Irskem. Ameriške neposredne tuje investicije predstavljajo največji delež, skoncentrirane so v proizvodnji, centrih finančnih služb, storitvah in maloprodaji (O'Reilly, 2004, str. 59).

Čeprav prebivalci Irske predstavljajo manj kot en odstotek celotnega prebivalstva EU, je Irska v devetdesetih letih privabila 12 % neposrednih tujih investicij v EU, delež neposrednih tujih investicij, ki jih je Irska privabila v EU iz Združenih držav Amerike, pa je bil 25 %. Takrat so ameriška multinacionalna podjetja predstavljala 50 % zaposlenosti v proizvodnih podjetjih na Irskem. Sedaj neposredne tuje investicije oskrbujejo izvozno usmerjen in visoko usposobljen industrijski sektor, posebno v proizvodnji visoke tehnologije in storitvah programske opreme, telemarketinga, teleprodaje ter finančnih in skupnih korporacijskih storitev. Na Irskem so prisotna vsa ameriška vodilna podjetja informacijske tehnologije in večina velikih farmacevtskih podjetij. Glavne multinacionalke so Oracle, Microsoft, Lotus, Intel, IBM, Hewlett Packard, Pfizer, Merck Sharp and Dohme, American Home Products (od leta 2008 preimenovana v Wyeth Corporation), Boston Scientific ... (O'Reilly, 2004, str. 59).

Vladna agencija za razvoj podjetništva IDA Ireland (angl. *Industrial Development Agency*) ima nalogo zagotoviti pospeševanje tujih neposrednih investicij na Irskem ter spodbujati

širitev in razvoj obstoječih podjetij. Portfelj IDA Ireland agencije je približno 1.000 tujih podjetij, ki zaposlujejo preko 135.000 ljudi. Več kot polovica teh podjetij je na Irskem že več kot deset let, nekatere več kot 20 let. Med podjetji jih je 47 % iz Združenih držav Amerike, 14 % iz Nemčije, 11 % iz Velike Britanije, 20 % iz ostalih evropskih držav, 4 % iz Azije in 4 % iz ostalih držav. IDA Ireland omogoča različne vrste podpor in spodbud predvsem podjetjem proizvodnega sektorja in sektorja mednarodne menjave (IDA Ireland, 2008).

Prilivi tujih neposrednih investicij v Irsko so se povečali s 140 milijonov USD letnega povprečja v osemdesetih letih na 2.700 milijonov USD letno v drugi polovici devetdesetih let. Celoten obseg tujih investicij je leta 2002 dosegel 157 milijard USD in Irsko se je v svetu uvrstila visoko po višini investicij na prebivalca, in sicer takoj za Hong Kongom. Tuja podjetja so zelo zaslužna za rezultate gospodarske rasti, izvoza in zaposlovanja (Enterprise Strategy Group, 2004, str. 5).

Investicije imajo pozitivne koristi za irsko gospodarstvo, npr. boljšo integracijo s tujimi podružnicami in v globalne mreže, spodbujanje trgovine, prenos tehnologije in podobno. Vse to je del procesa tranzicije Irske v globalno gospodarstvo. Zaradi zgodovinskih, kulturnih in jezikovnih razlogov večina investicij z in na Irsko temelji na poslovanju z Združenimi državami Amerike in Veliko Britanijo.

Glavne dejavnike za investitorje so predstavljale davčne spodbude, razpoložljiv izobražen kader in skupni evropski trg. Velike investicije v infrastrukturo iz regionalnih in strukturnih skladov EU so dodatno pripomogle k tvorjenju okolja, prijaznega za tuje investicije.

2.3 Vključitev v Evropsko unijo in notranji trg

Vstop Irske na skupni evropski trg je predstavljal pomemben prispevek h gospodarskemu napredku v poznih osemdesetih in zgodnjih devetdesetih letih. To je bil zelo pomemben dejavnik privlačnosti za podjetja iz Združenih držav Amerike in ostalih držav, ki so iskala možnost investiranja v Evropi. Maastrichtski kriterij za vstop v Evropsko monetarno unijo je postavil jasne parametre irski fiskalni politiki skozi devetdeseta leta. Ob istem času je program socialne politike pristopil k zniževanju inflacije, povečevanju konkurenčnosti in gospodarske rasti. Finančna pomoč EU iz strukturnih in kohezijskih skladov je omogočila investiranje v infrastrukturo in človeške vire, kar je bilo odločilno za podporo in

vzdrževanje gospodarske rasti. Irska je zaradi hitre vladne odzivnosti in učinkovitosti dobro izkoristila vse možnosti, ki jih nudi EU svojim članicam.

Ob vstopu je bila Irska najslabše razvita članica EU, BDP je bil na približno dveh tretjinah bruto družbenega proizvoda EU. Razlike med revnimi in bogatimi članicami oz. regijami skušajo v EU zmanjšati s finančnimi transferji demografsko in gospodarsko zapostavljenim, tako je bil Irski namenjen velik del sredstev iz Evropskega regionalnega sklada. Evropska komisija je za uresničevanje ciljev namenila vsem svojim članicam veliko sredstev, ki naj bi neposredno vplivala na regionalni razvoj. V obdobju do leta 1994 je za spodbujanje regionalnega strukturnega in kohezijskega razvoja EU namenila nad 64 milijard EUR, v obdobju od leta 1994 do 1999 pa celo 157 milijard EUR. V letih od 2000 do 2006 je prejela več kot 52 milijard EUR investicij iz javnih, privatnih in EU-skladov. Trenutni nacionalni razvojni načrt (angl. *National Development Plan*) vključuje dodatne investicije v zdravstvo, socialo, izobraževanje, otroško varstvo, cestno infrastrukturo, javni transport, industrijo ter podeželski in okrajni razvoj (Regional Policy, 2008).

Irska je skupaj s prvimi ostalimi enajstimi državami uvedla skupno valuto evro. Je edina angleško govoreča članica evro območja, kar ponuja edinstven pristop v evro poslovanju brez tečajnega tveganja, hkrati pa omogoča podjetjem izkoriščati vse ugodnosti, ki jih ponuja na poslovnem področju.

2.4 Ukrepi davčnih politik in vladna strategija

Majhna država ima velike možnosti konkurenčne prednosti z vidika vladne organizacije. S postavitvijo podjetništva na pomemben položaj in z usklajenim vladnim pristopom ima možnost prehiteti ostale konkurenčne države z okretnostjo, učinkovitostjo in dovezetnostjo, s čimer se predvideva, da lahko doseže zahteve konkurenčnosti in preseže tekmece. Irski uspeh, pritegniti tuje neposredne investicije in spodbuditi podjetništvo, je bil pogojen tudi z davčno politiko. Davčne spremembe v zadnjih dvajsetih letih so ustvarile privlačno podjetniško okolje, predvsem za mednarodne finančne centre, holding podjetja, intelektualno lastnino in dejavnosti raziskav in razvoja (v nadaljevanju R & R) (Progressive Taxation, 2005, str. 19–20).

Spremembe v davčnih stopnjah davka od dohodka pravnih oseb (v nadaljevanju DDPO) so ustvarile podjetjem prijazno okolje. Nizka stopnja za mednarodne storitvene dejavnosti je privabila veliko korporacij, ki iz centrov na Irskem upravljajo in pokrivajo evropski

gospodarski prostor. Davčni režim podjetij je po dogovoru z Evropsko komisijo v prehodu na enotno 12,5 % davčno stopnjo DDPO⁶.

Davčno breme posameznikov je bilo zmanjšano. Dohodninska stopnja se je sredi osemdesetih let zmanjšala s 35 % na 20 % (nižja stopnja) in s 60 % na 41 % (višja stopnja). Uvedba davčnih olajšav v obliki znižanja davka (angl. *tax credit*) in zvišanje mej dohodninskih razredov sta spodbudila zaposlovanje.

Dokumenti v elektronski obliki imajo enako veljavo kot papirni dokumenti. Irska je uvedla zakonodajo, ki omogoča uporabo elektronskih podpisov in elektronskega poslovanja. Ključni vladni cilj je bil zagotoviti elektronsko poslovanje na varen in zanesljiv način. Privzeli so tehnološko nevtralen pristop v zakonodaji in tako so domača in tuja podjetja izbrala Irsko za svoj poslovni center elektronskega trgovanja (Doing business in Ireland, 2007, str. 7).

Nizka stopnja DDPO je irska konkurenčna prednost, vendar globalni trend nakazuje zniževanje tega davka tudi v drugih državah. Nekateri nove članice EU, predvsem pa Kitajska in Singapur, prav tako uporabljajo nižjo stopnjo DDPO, kot je povprečje EU ter ponujajo investicijam ugodne pogoje, tako da Irska izgublja na tej prednosti in se sooča s hudo konkurenco (Corporate tax policy and incorporation in the EU, 2007, str. 1–10).

Nenadni dogodki v letu 2008 so vplivali na bistveno krčenje gospodarskih aktivnosti. Različni dejavniki, kot so poslabšanje tržnih pogojev na mednarodnem nivoju, vključno z bančno in kreditno krizo in spremembami valutnih tečajev, izguba zaupanja, slabšanje konkurence, velik odklon v aktivnostih gradbenega sektorja in drugo, se bodo verjetno nadaljevali tudi naslednje leto in posledično se bodo gospodarske aktivnosti zmanjševale še v prihodnje.

Glavni novi ukrepi na davčnem področju konec leta 2008 in z začetkom 2009 so uvedba dodatnega davka na bruto plačo (angl. *income levy*); zvišanje standardne stopnje davka na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV); zvišanje trošarin (angl. *excise duties*) in spremembe v davku na kapitalske dobičke. V podporo podjetništvu in zaposlovanju ohranjajo nizko davčno breme podjetij ter znižujejo javno porabo (Tax facts, 2009, str. 1–27).

⁶ DDPO se obračuna na dobiček podjetja, "dobiček" za namene davka od dohodkov pravnih oseb vsebuje dohodek (dohodek iz poslovanja kot aktivni dohodek in dohodek iz naložb kot pasivni dohodek) in kapitalske dobičke. Kapitalski dobički nastajajo pri odsvojitvi kapitalskega premoženja.

Javna poraba kot odstotek BDP se je v letih od 1996 do 2000 zniževala, kar je odražalo visoko gospodarsko rast v tem obdobju. Po tem je zmerno naraščala in v letu 2005 dosegla 28,5 % BDP (tabela 2), (Measuring Ireland's Progress, 2007, str. 21). Ocena Ministra za finance (angl. *Exchequer*) za leto 2008 je odstotek javne porabe le 22,6 % BDP (Ireland – Stability Programme Update, 2008, str. D16).

Tabela 2: Javna poraba kot odstotek BDP in BNP na Irskem v letih od 1996 do 2005

Leto	% BDP	% BNP
1996	33,6	37,0
1997	31,2	35,0
1998	29,2	32,9
1999	26,8	31,1
2000	25,6	29,7
2001	26,5	31,3
2002	27,0	32,6
2003	27,2	31,9
2004	27,8	32,5
2005	28,4	33,3

Vir: CSO, 2007.

Vlada je ustanovila Komisijo za davke (angl. *Commission on Taxation*), katere naloga je revidirati strukturo, učinkovitost in ustreznost irskega davčnega sistema v skladu s strategijo vzdrževanja močnega gospodarstva in poudarkom preučitve najboljšega davčnega sistema, ki:

- podpira gospodarske aktivnosti, spodbuja zaposlovanje in blaginjo;
- spodbuja dolgoročno varčevanje za namene upokojitve in pokojnin;
- spremlja razmerje pobranih davkov glede na dohodek, kapital in potrošnjo;
- revidira vse davke in obvezne dajatve, določi njihovo ekonomsko in družbeno korist;
- preuči možnosti sprememb financiranja lokalnih skupnosti in
- preuči ukrepe, ki ščitijo in spodbujajo okoljevarstvo, vključno z uvedbo davka na obremenitev zraka z emisijo CO₂ (angl. *Carbon tax*).

Vladna politika porabe za leto 2009 in naslednja leta se osredotoča na zmanjšanje stopnje rasti javne porabe, skladno z nivojem davčnih prihodkov. V devetdesetih letih in začetku tega desetletja, ko je bila irska stopnja gospodarske rasti zelo močna, se je vladna politika porabe osredotočila na izboljšanje javnih storitev, zviševanje kvalitete življenja, investiranja v javno infrastrukturo, skratka na povečanje produktivne zmogljivosti gospodarstva. V tistem obdobju so beležili proračunske presežke. Oster gospodarski preobrat bi imel občutne negativne vplive na izpad davčnih prihodkov. Glede na trenutno situacijo je poudarek proračunskega upravljanja na porabi, na zmanjševanju stopnje rasti porabe ter na kontroli izdatkov, kar ustreza razpoložljivosti sredstev. Investicije in osnovna

gospodarska infrastruktura ostaja prioriteta njihovih javnih financ (Ireland Stability Program Update, 2008, str. 22–23).

3 OBDAVČITVE NA IRSKEM

Irska vzdržuje stabilno in privlačno davčno ureditev za podjetja. Nizke davčne stopnje je uporabljala kot način podpore multinacionalnim podjetjem, da so ustanovila ali širila poslovanje v državi (Tax Competition in EU, 1998, str. 4). Aktivni dohodek oz. dohodek pravnih oseb pri opravljanju dejavnosti je obdavčen z 12,5 % stopnjo. Za pasivni dohodek⁷ podjetij se uporablja 25 % davčna stopnja, 20 % stopnja pa za kapitalske dobičke⁸.

Na splošno je davčno breme na Irskem najnižje med članicami EU, vendar se stopnja davka od dohodka niža na mednarodnem nivoju. Da bi Irska ohranila konkurenčno prednost, predvsem tekoče investicije in prihodnjo stabilnost, mora obdržati trenutno davčno stopnjo.

Skupni davčni prihodki na Irskem glede na razmerje BDP (30,2 %; EU-25: 37,6 %) so bili leta 2004 tretji najnižji v EU, za Latvijo in Litvo. Vendar je Irska skupaj z Dansko v letu 2004 beležila najvišje povečanje v EU-25, in sicer za 1,2 odstotne točke. Predstavljeni podatki v tem in naslednjem odstavku so za leto 2004 (Structures of the taxation systems in the EU, 2006, str. 147).

Struktura davkov na Irskem (indirektni: 44 %, direktni: 41 %, prispevki za socialno varstvo: 15 %) se razlikuje od tipične strukture EU-25 (38 %, 32 %, 30 %) in je primerljiva s strukturo Velike Britanije in Malte. Struktura irskih indirektnih davkov je primerljiva s povprečjem EU, DDV predstavlja 55 % vseh indirektnih davkov (EU-25: 54 %), trošarine pa 25,4 % (EU-25: 21,3 %). Pomemben del javnih prihodkov iz direktnih davkov predstavljata davek od dohodkov pravnih oseb (3,6 % BDP; EU-25: 2,9 %) in kapitalski dobički (1,0 %), prilivi v državno blagajno od teh dveh davkov so se od leta 1995 višali prav zaradi visoke gospodarske rasti, in to kljub nizkim davčnim stopnjam. Prispevki za socialno varnost predstavljajo le 4,6 % BDP (EU-25: 11,4 %). Od leta 1995 do 2004 se je zaradi znižanja dohodninskih stopenj, zvišanja olajšav in doklad znižal delež dohodnine (od 10,2 % do 7,4 % BDP). S kombinacijo nizkih prispevkov za socialno varnost in

⁷ Pasivni dohodek zajema poleg obresti, premoženjskih pravic, dividend in najemnin od nepremičnin tudi poslovanje zunaj Irske, kot npr. črpanje nafte, rudarstvo in poslovanje z nepremičninami.

⁸ Kapitalski dobički, razen od prodaje gradbenih zemljišč, so vključeni v obračun DDPO in so obdavčeni po standardni stopnji DDPO.

zmerne dohodnine zastopa Irska najnižje obdavčitve dela v EU (10,5 % BDP; EU-25: 18,5 %). Okoljske dajatve predstavljajo 2,5 % BDP.

Davčna struktura je glede na potrošnjo, delo in kapital na Irskem (potrošnja: 37 %, delo: 35 %, kapital: 28 %) drugačna od povprečja EU-25 (32 %, 48 %, 20 %). Irski davčni sistem v primerjavi z drugimi državami EU dobiva najmanjši del dohodkov iz dela, poleg Malte in Cipra. Največji del pa dobiva iz kapitala, več le v Luksemburgu, na Malti in v Veliki Britaniji (Structures of the taxation systems in the EU, 2006, str. 146–149).

3.1 Davek od dohodkov pravnih oseb

Do leta 1998 je bila standardna stopnja DDPO (angl. *Corporate Income Tax - CIT*) na Irskem 32 %. Od 1. januarja 2003 dalje se uporablja 12,5 % stopnja za dohodek iz poslovanja. Med leti od 1999 do 2003 so stopnjo DDPO postopoma zniževali (Irish Taxation Institute, Taxation Archive, 2006):

- v letu 1999 je bila 28 %;
- v letu 2000 je bila 24 %;
- v letu 2001 je bila 20 %;
- v letu 2002 je bila 16 %;
- in od leta 2003 dalje 12,5 %.

V osemdesetih letih je bila uvedena znižana 10 % stopnja davka od dohodka pravnih oseb za proizvodne in mednarodne storitvene dejavnosti, kar je koristno vplivalo na celotno industrijo, saj je privabilo nove tuje investicije. Do konca leta 2010 je predvidena dokončna zamenjava 10 % stopnje, ki še vedno velja za tista podjetja proizvodne in mednarodne storitvene dejavnosti, ki so pričela s poslovanjem oz. jim je bila odobrena podpora pred julijem 1998 (Irish Taxation Institute, Corporation Tax, 2006).

3.1.1 Sistem obdavčitve in davčna osnova

Podjetja rezidenti plačujejo DDPO po principu svetovnega dohodka, podjetja nerezidenti, ki opravljajo dejavnost na Irskem, so zavezanci za plačilo DDPO le na irski dohodek. Rezydentstvo se ugotavlja na podlagi registracije oz. vpisa v sodni register (angl. *an incorporated company*), pomemben je pa tudi test vodenja in kontrole (angl. *management and control test*) ter test podružnic kot npr. lokacija dejanskega poslovanja, lokacija bančnih računov in lokacija glavne pisarne. V praksi to pomeni, da se smatra podjetje kot davčni rezident, ko se sestanki direktorjev odvijajo na Irskem, kjer je sprejetih večina

pomembnih odločitev, ki vplivajo na poslovanje podjetja. Do leta 1999 ni bilo zakonske definicije rezidentstva, tako da je bilo možno vzdrževati status nerezidenta kljub bistveni prisotnosti aktivnosti na Irskem. V skladu z EU iniciativo proti škodljivi davčni konkurenci je Irska prilagodila davčni sistem. Podjetja lahko koristijo 12,5 % davčno stopnjo, vendar je potrebna neka mera prisotnosti na Irskem. Dobički podružnic zunaj meja Irske se štejejo za aktivni dohodek, če se del trgovanja odvija na Irskem. Na podlagi mednarodnih sporazumov o izogibu dvojnemu obdavčevanju, sklenjenih med Irsko in drugo državo pogodbenico, je tuji davek od dohodka podružnice priznan kot olajšava.

Davčna osnova (angl. *tax base*) je dobiček (angl. *profit*) kot presežek prihodkov nad odhodki pri opravljanju dejavnosti rezidenta in nerezidenta. Davek na dohodek pravnih oseb je obračunan na dobiček, ki ga sestavlja dohodek iz poslovanja (angl. *business* ali *trading income*) kot aktivni dohodek, dohodek iz naložb (angl. *investment income*) kot pasivni dohodek ter kapitalski dobički (angl. *capital gains*).

Izguba se obračuna za davčne namene enako kot dobiček. Izguba iz poslovanja je lahko uporabljena kot zmanjšanje davka na kateri koli dobiček iz tekočega ali predhodnega obdobja. Izguba se lahko prenese v naslednja obdobja brez časovnih omejitev.

Davčno priznani so tisti odhodki, ki so potrebni za opravljanje dejavnosti. Davčno nepriznani odhodki (angl. *non-deductible expenditure*) so stroški reprezentance (angl. *entertainment*), rezerv (angl. *general reserves*), stroški amortizacije (angl. *depreciation*) in stroški najema avtomobilov ter ostali stroški, povezani z avtomobili, nad zneskom 24.000 EUR letno. Obresti (angl. *interest*) na posojila iz poslovanja so davčno priznane, ne pa tiste, ki so smatrane za pretirane (Irish Taxation Institute, *Irish Taxation – Law and Practice*, 2006).

Irska ni uvedla posebnih določil ali zahtev glede transfernih cen, pričakuje pa se, da zavezanci hranijo dokumentacijo, ki določa tržno primerljive cene (angl. *arm's length*). Uporabljajo se splošne OECD smernice (OECD, 2009).

3.1.2 Davčne olajšave za vlaganje v raziskave in razvoj

Davčna olajšava za vlaganje v raziskave in razvoj (angl. *Tax credit for research and development expenditure*) v obliki znižanja davka se je s 1. 1. 2009 zvišala z 20 % na 25 %. Ta davčna olajšava je dodatna poleg odbitka pri obračunu DDPO in omogoča efektivni odbitek v višini 37,5 % (Tax facts 2009, 2009, str. 1). Olajšava velja za vse izdatke v zvezi z R & R za podjetje ali skupino podjetij. Lahko se kompenzira s plačilom obveznosti

DDPO, neporabljena olajšava pa se prenese v naslednja obdobja brez zapadlosti. Ločena postavka pri davčni olajšavi za R & R so izdatki za objekte, vezane na R & R. Presežek olajšave se lahko prenese v prihodnja obdobja časovno neomejeno, lahko pa se prenese na druga podjetja v skupini na Irskem. Podatki o izdatkih za raziskave in razvoj v EU so prikazani v prilogi (tabela P6).

Za izpolnjevanje pogojev pridobitve davčne olajšave R & R mora podjetje delovati v EGP. Davčno priznan odhodek sme biti upoštevan le na Irskem in ne tudi v kateri drugi državi, npr. v podružnici zunaj Irske.

Izdatek, priznan kot R & R, mora nastati na podlagi sistematičnih, raziskovalnih oz. eksperimentalnih aktivnosti. R & R aktivnosti zahtevajo dokumentacijsko podporo o projektu, ciljnih in metodah, o področju znanosti in tehnologije, podrobnem raziskovalnem programu, strokovnem znanju in usposobljenosti skupine ljudi, časovni evidenci, stroškovni analizi, vključno s stroški zunanjih sodelavcev in licenčin.

3.2 Obdavčite kapitala

Kapitalski dobički so obdavčeni po standardni stopnji 22 %, veljavni od 15. 10. 2008 dalje, prej veljavna stopnja je bila 20 %. Nižja stopnja 12,5 % velja za družbe pod določenimi pogoji, oprostitev pa velja za družbe rezidente pri odsvojitvi večinskega deleža družb iz držav članic EU ali držav, s katero ima Irska sklenjeno pogodbo o izogibanju dvojnega obdavčevanja (Tax facts 2009, 2009, str. 31–32).

3.2.1 Ureditev holdinga in sedeža uprave

Irska je postala privlačna lokacija za holding⁹ družbe zaradi določb v mednarodnih davčnih sporazumih in domačih davčnih olajšavah. Tako odločitve tujih investitorjev o velikosti in pomembnosti poslovanja pogosto vodijo v ustanovitev regijskih ali globalnih centrov s sedežem na Irskem, saj multinacionalna družba s sedežem na Irskem upošteva evropsko davčno zakonodajo in irske davčne sporazume. Posebna ugodnost postavitve strateško pomembnih poslovnih funkcij so davčne oprostitve. Oprostitve kapitalskih dobičkov veljajo za družbe irske rezidente, ki odsvojijo deleže podjetij rezidentov EU ali držav, s katerimi ima Irska podpisan mednarodni sporazum. Dobički, realizirani od prodaje podjetij, ki imajo minimalno 5 % udeležbo v kapitalu, so lahko ponovno investirani ali

⁹ Holding je družba, katere osnovna dejavnost je ustanavljanje, upravljanje in financiranje drugih gospodarskih družb.

uporabljeni za nakup novega podjetja, in sicer brez dodatnih davčnih bremen. Oprostitev davčnega odtegljaja na dividende in dividendam podobne dohodke, prejete na Irskem, velja za podjetja irske rezidente, podjetja rezidente EU ali držav, s katerimi ima Irška podpisani mednarodni sporazum, ter podjetja nerezidente, ki so vodena in nadzirana s strani družb rezidentov prej navedenih držav. Sklenjeni mednarodni sporazumi torej nudijo ugodnosti na prejete davčne odtegljaje od dividend, omogočajo pa tudi oprostitev davka na kapitalske dobičke v državi rezidentstva podjetja, ki je prodano (Doing business in Ireland, 2007, str. 31; Tax facts 2009, 2009, str. 2–3).

Irška je pogosto izbrana lokacija za holding družbe in je posebej zanimiva v naslednjih okoliščinah (Irish Taxation Institute, Taxation Summary in Republic of Ireland, 2006):

- za multinacionalne ali domače skupine družb, z regijskim ali globalnim sedežem uprave (angl. *headquarters*) na Irskem;
- za koriščenje davčne oprostitve davčnih odtegljajev na dividende, izplačane od irskega podjetja;
- za upravljanje podružnic, ki imajo zasnovan dvig vrednosti kapitala in bodo prodane v prihodnosti;
- za pridobitev ugodnega davčnega odtegljaja z določbo Irskega sporazuma in Evropske direktive o matičnih družbah in njihovih podružnicah, z namenom zmanjšanja davčnega bremena na delnice, prejete od tujih podružnic;
- za pridobitev oprostitve na kapitalske dobičke, ki je (izključno) omogočena v irskem sporazumu;
- za družbe članice EU/NAFTA, ki z sporazumom med Irsko in Združenimi državami Amerike lahko uveljavijo 0 % stopnjo davčnega odtegljaja na obresti in licenčnino.

Pri načrtovanju relokacije skupine podjetij ali ustanovitve nove multinacionalne delniške družbe je vredno upoštevati davčne ugodnosti, ki jih Irška nudi. Davčni dejavniki morda niso najpomembnejši pri izbiri lokacije za holding družbe, vendar so vsekakor pomembni v procesu odločitve. Izbira Irske za sedež holding družbe ima davčne posledice pri ustanovitvi in prodaji delnic do prenehanja poslovanja.

Glede pravne ureditve družbe pri ustanovitvi ali združitvi ni posebnih zahtev, najbolj običajna oblika za holding družbe je nejavna delniška družba ali družba z omejeno odgovornostjo (angl. *private limited liability company*) in družba z neomejeno odgovornostjo družbenikov (angl. *private unlimited company*). Za irske nejavne družbe ni zahtev po minimalnem kapitalu. Kapital je lahko denominiran v kateri koli valuti in tudi finančni izkazi so lahko pripravljeni v kateri koli valuti. Finančni izkazi morajo biti pripravljeni v skladu z računovodskimi standardi, veljavnimi na Irskem, konsolidirani

izkazi morajo biti pripravljeni enkrat letno, družbe, ki kotirajo na borzi v EU območju, morajo pripraviti izkaze v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (angl. *International Financial Reporting Standards – IFRS*) (Holding Companies in Ireland, 2008, str. 1–7).

3.2.2 Prave intelektualne lastnine

Ugodna zakonodaja za pravne osebe na Irskem v zvezi s pravicami intelektualne lastnine (angl. *Intellectual property rights*) ščiti lastnike, davčna zakonodaja pa nudi različne olajšave glede na naravo intelektualne lastnine. Pravice intelektualne lastnine imajo v podjetništvu visoko vrednost in pomembno vplivajo na celotno davčno breme skupine podjetij. Skrben pregled financiranja, vodenja in lokacije premoženjskih pravic lahko omogoči davčno korist skupini.

Ugodna davčna obravnava in različne davčne olajšave veljajo za:

- znanstvena raziskave;
- patente;
- know-how;
- programsko opremo;
- blagovne znamke;
- avtorske pravice.

Multinacionalna podjetja imajo z irskimi podružnicami sklenjene licenčne pogodbe, višina obračunane licenčnine je odvisna od vrste intelektualne lastnine in se razlikuje glede na sektor industrije. Stroški v zvezi z licenčinami so odbitna postavka, če so poslovno upravičen strošek in niso previsoki, torej v skladu z transfernimi cenami (Irish Taxation Institute, Taxation Summary in Republic of Ireland, 2006).

Irski rezidenti so oproščeni plačevanja davka na licenčni dohodek, ki se uvršča med patente. Ni potrebno, da so patenti registrirani na Irskem, le delo razvoja in testiranja patentiranega proizvoda se mora odvijati na Irskem oziroma od 1. 1. 2008 dalje tudi v državah EGP. V letu 2008 je uvedena letna omejitev 5 milijonov EUR na oprostitev patentnih dohodkov, ki velja za vse povezane osebe.

3.3 Obdavčitev dela

Plače na Irskem so obremenjene z dohodnino in prispevki za socialno varnost. Novost, veljavna s 1. 1. 2009, je uvedba dodatnega davka na bruto plačo, ki bremeni posameznika v višini 1 % za letno plačo med 18.304 in 100.100 EUR, v višini 2 % za letno plačo med 100.101 in 250.120 EUR in 3 % za plačo nad 250.121 EUR. Uvedli so nekaj podobnega, kar je Slovenija poznala do konca lanskega leta kot davek na izplačane plače, le da je ta davek pri nas bremenil podjetje.

3.3.1 Prispevki za socialno varnost delavca

Prispevki za socialno varnost (angl. *Pay related Social Insurance – PRSI*) so obvezni (angl. *compulsory PRSI*). Prispevek delavca je odvisen od prejemkov in poklica ter se deli v 11 različnih razredov, ki so A, B, C, D, E, H, J, K, M, S, in P. Izplačilo zavarovalnine je odvisno od razreda, v katerega posameznik spada. Prispevki delavca so omejeni z zgornjo mejo in so obračunani do višine 50.700 EUR letne plače (veljavno v letu 2008), zgornja meja je v letu 2009 zvišana na 52.000 EUR (Tax facts 2009, 2009 str. 26; Budget 2009, 2008). Oprostitev plačevanja prispevkov velja za tiste delavce, ki imajo tedensko plačo nižjo od 352 EUR. Delavčev PRSI prispevek je 4 %, zdravstveno zavarovanje plačujejo tisti, ki imajo plačo višjo od 500 EUR tedensko z 2 % prispevkom, z 2,5 % prispevkom pa tisti, ki imajo plačo višjo od 1.925 EUR tedensko. Zgornje omejitve pri plačevanju zdravstvenega zavarovanja ni.

Večina zaposlenih spada v razred A in so zaposleni v industrijskem, trgovinskem in storitvenem sektorju, ki imajo dohodke višje od 38 EUR na teden, ter uradniki in javni uslužbenci. Razred A krije zavarovanje podobno kot v Sloveniji, to je v primeru brezposelnosti (angl. *jobseeker's benefit*), bolniško nadomestilo (angl. *illness benefit*), porodniško nadomestilo (angl. *maternity benefit*), invalidsko pokojnino (angl. *invalidity pension*), vdovsko pokojnino (angl. *widow's or widower's pension*), državno pokojnino (angl. *state pension*), nadomestilo za poklicne bolezni in poškodbe (angl. *occupational injuries benefits*), nadomestilo za vzdrževanje invalidne osebe (angl. *carer's benefit*) ter druga nadomestila (A guide to PRSI, 2008).

Državna pokojnina je odvisna od števila let plačevanja prispevkov ter ostalih dodatkov, kot so dodatek na starost vzdrževanega družinskega člana, življenje na odročnih otokih, samsko življenje in podobno. Če je posameznik plačeval prispevke med 20 in 47 let, ter je

brez ostalih dodatkov, znaša njegova pokojnina 218,90 EUR na teden (Department of Social and Family Affairs, Rates of Payment 2008 – SE 19, 2008).

Večina ljudi se odloča za vplačevanje prostovoljnih prispevkov (angl. *voluntary contributions*) v poljubnem znesku pri različnih zavarovalnicah (EU Survey on Income and Living Conditions, 2006).

3.3.2 Delodajalčevi prispevki za socialno varnost

Plačevanje prispevkov za socialno varnost je obvezno za vse zaposlene, delodajalec ima administrativno in plačilno obveznost. Delodajalčev prispevek se obračuna po stopnji 8,5 % na plačo do 356 EUR na teden in 10,75 % na plačo nad 356 EUR na teden, brez zgornje omejitve. Poleg plače so to edini obvezni prispevki, obračunajo se tudi na bonitete, ne pa na nekatera izplačila delnic in opcij.

Plačevanje prispevka za pokojninsko zavarovanje (angl. *Personal Retirement Savings Account – PRSA*) ni obvezno, vendar je običajen prispevek zaposlenih in delodajalca od 5 do 10 % plače. Trend v zadnjih letih so pokojninske sheme, v katere delodajalec plačuje nek dogovorjen odstotek delavčeve plače v delavčevem imenu. Ob njegovi upokojitvi se zbrana vsota prispevkov nameni mesečni renti, ki ni obdavčena (Doing business in Ireland, 2007, str. 27).

3.3.3 Dohodnina

Na Irskem uporabljajo le dve dohodninski stopnji, standardno 20 % in višjo 41 %. Dohodnina (angl. *Personal income tax*) se obračunava različno glede na zakonski status. Samskim osebam je višja dohodninska stopnja 41 % obračunana na dohodek nad letnim zneskom 36.400,00 EUR, pod tem zneskom pa 20 %. Zakonskemu paru se obračuna višja dohodninska stopnja nad 72.800,00 EUR, zakonskemu paru z enim dohodkom pa nad 45.400,00 EUR. Navedeni podatki veljajo za leto 2009.

Ocenjujejo, da samska oseba s povprečno plačo zaposlenega v industriji s 33.000,00 EUR letnih dohodkov prejme 75 % svoje plače (Move to Ireland, 2008).

Davčne olajšave (angl. *tax credits and reliefs*) so (Understanding tax credits and reliefs, 2008, str. 2–4):

- oprostitvev plačila dohodnine za nizke dohodke (angl. *small income exemption*), za samske osebe z letnim dohodkom do 5.210,00 EUR ter za samske osebe, starejše od 65 let do 20.000,00 EUR;
- 20 % olajšava (angl. *tax relief*) za šolnine za izobraževalne programe in tečaje tujih jezikov (angl. *academic tuition fees*) v maksimalnem znesku 5.000,00 EUR letno;
- olajšava za vzdrževane otroke in druge družinske člane ter za vzdrževane invalide (angl. *dependent relative tax credit*);
- olajšava za zaposlene (angl. *employee tax credit*) v znesku 1.830,00 EUR za leto 2008;
- 20 % olajšava za plačane premije zdravstvenega zavarovanja (angl. *tax relief on medical insurance premiums*), plačane pooblaščenim zavarovalnicam;
- 20 % olajšava za plačane obresti od hipoteke oz. stanovanjskega kredita (angl. *mortgage interest relief*), največ v znesku 2.000,00 EUR letno;
- olajšava za starejše nad 65 let (angl. *old age tax credit*);
- 20 % olajšava za plačilo najemnine za bivanje (angl. *rent relief*) do 2.000,00 EUR letno za samsko osebo, staro pod 55 let;
- oprostitvev plačila davka od prejemkov iz oddajanja sobe oz. stanovanja v najem (angl. *rent-a-room relief*) do 10.000,00 EUR letno;
- olajšava za plačane članarine delavskim sindikatom (angl. *trade union subscriptions relief*);
- 20 % olajšava za plačane stroške smetarine (angl. *tax relief for bin charges*).

V letu 2008 je irska davčna uprava (angl. *Revenue Commissioners*) na podlagi zahtevkov vrnila zavezancem za dohodnino približno 700 milijonov EUR, največ zahtevkov je bilo iz naslova zdravstvenega zavarovanja pa tudi iz članarin sindikatom in smetarnin (Breakingnews.ie, 2008).

3.4 Davek na dodano vrednost

Standardna stopnja davka na dodano vrednost (angl. *Value added tax - VAT*) je od 1. 1. 2009 zvišana za pol odstotne točke in je 21,5 %. Nižja stopnja 13,5 % velja za različne storitve, kot so na primer gradbene, hotelske, gostinske in komunalne storitve, kratkoročni najem avtomobilov, kurilno olje, električna, časopisi in revije. Ničelna stopnja pa je za hrano, otroška oblačila in obutev, knjige. Oprostitve veljajo za bančne in zavarovalne storitve, izobraževanje, zdravstvene storitve in prevoz potnikov (Tax facts 2009, 2009, str. 7–8).

4 OBDAVČITVE V SLOVENIJI IN PRIMERJAVA Z IRSKO DAVČNO POLITIKO

Slovenska vlada skuša z ukrepi in reformami na davčnem področju razbremeniti gospodarstvo in oblikovati pogoje za njegovo večjo konkurenčnost na svetovnih nivojih. Davčne reforme pomenijo ustvarjanje pogojev za prestrukturiranje gospodarstva v smeri večje tehnološke zahtevnosti, večje intenzivnosti človeškega kapitala in višje dodane vrednosti ter večjega zaposlovanja.

Večja sprememba v slovenskem davčnem sistemu se je zgodila leta 1999, ko je davek na dodano vrednost nadomestil takratni prometni davek (ZDDV, Uradni list RS, št. 89/1998).

Davčna reforma iz leta 2004, veljavna s 1. januarjem 2005 (ZDoh-1, Uradni list RS, št. 54/2004), je znižala obdavčitve dela, znižala najnižjo dohodninsko stopnjo s 17 % na 16 %, zmanjšala število dohodninskih razredov s šest na pet razredov ter uveljavila olajšave v fiksnih zneskih. Nove spremembe Zakona o dohodnini, veljavne s 1. januarjem 2007 (ZDoh-2, Uradni list RS, št. 117/2006), so znižale število dohodninskih razredov na tri, znižale najvišje dohodninske stopnje na 41 % ter kot bistveno novost uvedle informativni izračun, ki ga so ga zavezanci dobili na dom, tako da ročno vpisovanje podatkov ni več potrebno. Med poenostavitvami velja omeniti tudi ukinitev olajšav za različne namene in v zameno vpeljavo višje splošne olajšave.

Vlada si prizadeva za bolj učinkovito upravljanje javnih financ, boljšo prerazporeditev davkov in predvsem za poenostavitvev. Uvedba portala e-davki, oddaja podatkov, obrazcev in napovedi v elektronski obliki je k temu zagotovo pripomogla.

Celotno davčno breme glede na BDP je bilo leta 2004 39,7 %, najvišje med novimi članicami EU, pa vendar blizu EU-15 povprečja (40,2 %). Podatki v tem in naslednjih štirih poglavjih so predstavljeni za leto 2004 (Structures of the taxation systems in the EU, 2006, str. 186–188).

Kot večina novih članic je imela tudi Slovenija visok delež indirektnih davkov (41,5 % od celotnih davkov). Prispevki za socialno varnost imajo pomemben delež 37,1 %, kar je 6,5 odstotnih točk nad EU-25 povprečjem. Direktni davki so predstavljali relativno nizek delež, le 8,5 % BDP. Omeniti je potrebno, da so delodajalci poleg prispevka za socialno varnost plačevali tudi davek na izplačane plače (angl. *payroll tax*). Le-ta je z letom 2009 ukinjen.

Obdavčitev dela je bila leta 2004 37,8 % in je bila 1,9 odstotne točke nad EU-25 povprečjem. Obdavčitev dela je višja tudi od povprečja EU-15, predvsem zaradi visoke stopnje prispevkov za socialno varnost.

Davki na kapitalske dobičke rastejo od leta 1995, vendar ostajajo pod povprečjem EU-25 in NMS-10. Velik je tudi porast DDPO, kljub temu da je delež še vedno pod povprečjem EU-25.

Leta 2004 so okoljske dajatve (angl. *environmental taxes*) predstavljale 3,4 % BDP in 8,7 % celotnih davčnih prihodkov, kar je 1,1 odstotne točke več kot povprečje EU-25 (Structures of the taxation systems in the EU, 2006, str. 186–188).

Rezidenti, ki imajo vir dohodka tako v Sloveniji kot zunaj nje, ter nerezidenti, ki imajo vir dohodkov v Sloveniji, so zavezani k plačilu davka. Davke plačuje fizična in pravna oseba iz svojih dohodkov in premoženja. V razmerah čedalje večje globalizacije svetovnega gospodarstva in zaradi vse pogostejšega pretoka kapitala, dela ali posla čez državno mejo uporaba številnih mednarodnih pogodb vse bolj pridobiva na pomenu. S sklepanjem mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja se predvsem omogoča odprava mednarodnega dvojnega obdavčenja istega dohodka in premoženja, preprečuje davčne utaje in davčna diskriminacija ter omogoča reševanje davčnih sporov. Slovenija ima na 1. 1. 2009 sklenjenih in veljavnih 43 konvencij o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja (DURS, 2008).

4.1 Davek od dohodkov pravnih oseb in olajšava za vlaganja v raziskave in razvoj

Na podlagi določil ZDDPO-2 se je 25 % splošna davčna stopnja za obračun davka postopoma zniževala in v letu 2007 znaša 23 %, v letu 2008 22 %, v letu 2009 21 % in od leta 2010 naprej 20 %.

Trend zniževanja stopenj DDPO se je v Evropi začel v drugi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja in se še vedno nadaljuje. V letu 2008 beleži EU-27 v povprečju padec za 0,9 odstotne točke, od leta 1995 do 2008 pa je padec kar za 11,7 odstotne točke. 12,5 % stopnja DDPO na Irskem je med najnižjimi v EU, nižja 10 % stopnja je le v Bolgariji in na Cipru. Slovenija s približevanjem 20 % stopnji DDPO ostaja blizu EU-27 povprečja, ki je 23,6 %. Pa vendar je po podatkih Eurostata odstotek DDPO v celotnih davkih na Irskem med najvišjimi v EU. V letu 2006 je ta podatek za Irsko znašal 11,8 %, za Slovenijo 7,7 %,

za EU-27 pa 9 % (izračun po aritmetični sredini). DDPO kot odstotek BDP je v letu 2006 na Irskem znašal 3,8 %, v Sloveniji 3 % in EU-27 3,3 % (izračun po aritmetični sredini). Prilivi v državno blagajno iz naslova DDPO so med pomembnejšimi, pa vendar niso na prvem mestu (Taxation trends in the European Union, 2008, str. 7, 87–95, 250–251; GZS, 2008c).

Gospodarstvo je v letu 2007 v primerjavi z letom 2006 vplačalo 25,7 % več DDPO, pri čemer je bila efektivna davčna stopnja skoraj nespremenjena (za 1,1 odstotne točke nižja kot leta 2006). V primerjavi z letom 2002 je bilo plačanega 3,5-krat več DDPO, pri čemer je bila efektivna davčna stopnja za 6,7 odstotne točke višja kot leta 2002 (GZS, 2008b).

Zavezanec lahko uveljavlja olajšavo v višini 20 % za vlaganja v notranje raziskovalno-razvojne dejavnosti in za nakup raziskovalno-razvojnih storitev. Zavezanci, ki opravljajo svojo dejavnost na manj razvitih področjih države, lahko uveljavljajo dodatno olajšavo v višini 15 oziroma 20 % zneska vlaganj v R & R, ki ima naravo državne pomoči. Za neizkoriščeni del davčne olajšave zaradi prenizke davčne osnove lahko zavezanec zmanjšuje davčno osnovo v naslednjih petih davčnih obdobjih. Če so vlaganja v R & R nepovratno financirana iz sredstev proračuna RS oz. proračuna EU, zavezanec ne more uveljavljati olajšave. Zakon omogoča uveljavljanje davčnih olajšav, vendar največ v višini davčne osnove (ZDDPO-2, Uradni list RS, št. 117/2006).

Le fiskalni ukrepi (davčne olajšave) ne zadoščajo za doseganje razvojnih ciljev. Uspešne države krepijo aktivno tehnološko politiko kot prioriteto razvojno politiko in povečujejo vlaganja v znanje kot generator razvoja, le-to je prepoznano kot ključni faktor konkurenčnosti gospodarstva. Zaostajanje Slovenije po kazalcih inovacijske sposobnosti se povečuje zaradi nizkega deleža inovativnih podjetij, pomanjkanja kadra predvsem tehničnih strok ter prepočasne rasti vlaganj v R & R, tako javnega kot zasebnega sektorja (GZS, 2008d).

4.2 Obdavčitev kapitala

Priliv v državno blagajno iz kapitalskih dobičkov v Sloveniji je majhen, a ne zaradi nizke stopnje, temveč zaradi nizkega kapitala. Davčne usmeritve znižujejo davke v zvezi s plačami, vire pa nadomeščajo z dodatnimi prilivi, tudi s povečanjem obdavčitve kapitala. Pri tem se soočamo z negativnimi odzivi vlagateljev, kar pa ne poveča konkurenčnosti države, ta se lahko poveča z dodatnim vlaganjem, kajti le to zagotavlja razvoj in posledično tudi nova delovna mesta.

Davčna reforma, ki je začela veljati 1. 1. 2005 (ZDDPO-1, Uradni list RS, št. 40/2004), je prinesla precej sprememb na področju obdavčitve kapitala. Med drugim so obdavčene obresti, pretežni lastniški deleži, varčevanje v vzajemnih skladih in dobički iz kapitalskih naložb v tujini. Lastniki pretežnih lastniških deležev so pred koncem leta 2005 množično prodajali svoje delnice, da bi se izognili plačilu davka. Zaradi visokih davkov precej slovenskega kapitala odhaja iz države v kraje, ki so davčno bolj prijazni do kapitalskih investorjev. Po podatkih Banke Slovenije so slovenske pravne in fizične osebe v letih od 2003 do 2005 v tujino odnesle nekaj manj kot dve milijardi evrov (Finance.si, 2005, Precej sprememb v obdavčitvi kapitala).

Dobiček iz kapitala je dosežen z odsvojitvijo nepremičnin, vrednostnih papirjev in deležev v gospodarskih družbah ter investicijskih kuponov. Odsvojitvev kapitala je zlasti prodaja kapitala, dajanje kapitala v dar, zamenjava kapitala, unovčitev investicijskega kupona, izplačilo lastniškega deleža (Zdoh-2, Uradni list RS, št. 117/2006 do 119/2007). Davčna osnova od dobička iz kapitala je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi. Davek iz kapitalskih dobičkov se obračuna po sistemu cedularne obdavčitve in se plača po splošni stopnji 20 % kot končni davek, dohodek se ne všteva v dohodninsko osnovo.

Pri izplačilu dividend in dividendam podobnim dohodkom (v nadaljevanju dividend) nerezidentom je potrebno obračunati 15 % davčni odtegljaj (angl. *withholding tax*). Pod določenimi pogoji, ki veljajo za matične družbe in odvisne družbe iz različnih držav članic EU, kot na primer neposredno lastništvo najmanj 10 % kapitala družbe v obdobju najmanj 24 mesecev, se dividende ne obdavčijo. Dividende, izplačane slovenskemu podjetju, so ravno tako oproščene plačila davčnega odtegljaja (ZDDPO-2, Uradni list RS, št. 117/2006, čl. 70, 71, 74). V skladu z veljavnimi konvencijami o izogibanju dvojnemu obdavčevanju dohodka in premoženja (angl. *Double taxation conventions*) je možno znižati davčni odtegljaj tudi za izplačila dividend nepovezanim družbam.

Podobno kot za izplačila dividend velja obdavčitev v zvezi s plačili obresti in plačili uporabe premoženjskih pravic z razliko, da je povezava med plačnikom in upravičenim lastnikom najmanj 25 % udeležba v kapitalu (ZDDPO-2, Uradni list RS, št. 117/2006, čl. 72).

Kapitalski dobički na Irskem so od 15. 10. 2008 obdavčeni po 22 % stopnji, torej višji stopnji kot v Sloveniji, vendar irska davčna zakonodaja omogoča družbam obračun po stopnji DDPO, ki je 12,5 %. Irska zakonodaja omogoča oprostitev plačila davčnega odtegljaja v primerih prodaje deleža družbe iz EU ali iz držav, s katerimi ima Irška

sklenjen sporazum o izogibanju dvojnemu obdavčevanju, ter v primeru, da je družba nerezident vodena in kontrolirana od rezidenta države članice EU ali države, s katero ima Irska podpisan sporazum o izogibanju dvojnemu obdavčevanju (Tax facts 2009, 2009, str. 2).

4.3 Obdavčitev dela

Slovenija je nadpovprečno davčno obremenjena, saj je obdavčitev dela med višjimi v EU. Kljub reformam, ki davčno breme nekoliko znižujejo, ostajamo nad evropskim povprečjem. Še vedno je prisotna visoko progresivna obdavčitev, visoki prispevki za socialno varnost pa še dodatno demotivirajo domače in tuje investitorje za naložbe v znanje in razvoj. S tem slovensko gospodarstvo izgublja na konkurenčnosti. Efektivna obdavčitev dela je višja od povprečja EU-27. Prispevki za socialno varnost, ki jih plačujejo zaposleni, so najvišji v Evropi glede na BDP, podatki za leto 2006 so 7,5 % v Sloveniji in 3,3 % v EU-27 (izračun po aritmetični sredini) (Taxation trends in the European Union, 2008, str. 258).

Izpostavljen je problem neomejenih vplačil prispevkov za socialno varnost in omejenih izplačil pokojnin ter razmerja med številom zaposlenih in upokojujencev. Obstoječa obdavčitev dohodkov iz delovnih razmerij zajema ne le plačo, temveč vsa druga izplačila s strani delodajalca, tako v denarju kot v naravi, z redkimi izjemami. Problem obdavčitve nagrajevanja znanja je ključnega pomena za tehnološki preboj. Nagrade inovatorjem, razvojnikom, mladim strokovnjakom, ki so temelj ustvarjalnosti in razvoja, so bile do leta 2005 obremenjene s 15 % efektivno davčno stopnjo (upoštevaje 40 % normirane stroške). Sedaj se obravnavajo kot dohodek iz delovnega razmerja, kar je dvignilo davčno breme do 41 %. Z vidika zaposlovanja, angažiranja in motiviranja ustvarjalnih kadrov je to izrazito nestimulativno. Problem slovenskega gospodarstva je postalo odhajanje visoko kvalificiranega kadra v bolj perspektivno tujino, kar se kaže predvsem v obmejnem pasu in pri mlajših strokovnjakih, ter priseljevanje nekvalificirane delovne sile iz manj razvitih evropskih držav. Ti delavci z minimalnimi plačami ne prispevajo v slovenski proračun skoraj nič dohodnine in minimalne prispevke za socialno varnost.

Davčna obremenitev dela v EU se je zviševala od sedemdesetih let prejšnjega stoletja dalje. Tak razvoj je bil povezan z naraščajočim deležem javne uprave in sredstvi, namenjenimi pokojnini, zdravstvu in ostalimi socialnimi transferi. V začetku devetdesetih letih so se začele pojavljati pobude za zniževanje obdavčitve dela, saj so bile le-te pretirane. Leta 1998 je bila v EU-15 obdavčitev dela v povprečju 37,7 %. Leta 2006 je bila

povprečna obdavčitev dela v EU-27 34,8 %, v Sloveniji je bila nekoliko višja, tako kot v večini držav kontinentalne Evrope, in je znašala 37,6 %, na Irskem pa nižja od povprečja, le 25,1 %. V večini držav imajo prispevki za socialno varnost večji vpliv na obdavčitev dela kot dohodnina, le na Danskem, v Veliki Britaniji in na Irskem zavzema dohodnina večji delež med obdavčitvami dela (Taxation trends in the European Union, 2008, str. 67–84, 248–249, 254–259).

4.3.1 Dohodnina

Dohodnina (ZDoh-1, Uradni list RS, št. 54/2004) je davek od dohodkov fizičnih oseb. Z dohodnino se obdavčujejo:

- dohodek iz zaposlitve;
- dohodek iz dejavnosti;
- dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti;
- dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice;
- dohodek iz kapitala in
- drugi dohodki.

Stopnje dohodnine za davčno leto 2009 so prikazane v spodnji tabeli (tabela 3):

Tabela 3: Stopnje dohodnine v Sloveniji za davčno leto 2009

Če znaša neto letna davčna osnova v EUR		Znaša dohodnina v EUR	
nad	do		
	7.410,42		16 %
7.410,42	14.820,83	1.185,67	+27% nad 7.410,42
14.820,83		3.186,48	+41% nad 14.820,83

Vir: DURS, 2009.

Znižanje osnove za obračun dohodnine predstavljajo plačani prispevki za socialno varnost in ostale olajšave. Davčne olajšave za leto 2009 (DURS, 2009), kot znižanje davčne osnove pred obračunom davka so:

- splošna olajšava, ki je odvisna od višine skupnega dohodka v letu in znaša 3.051,35 letno. Povišana je za 1.031,00 EUR oziroma 2.062,00 EUR za tiste z nižjimi letnimi skupnimi dohodki od 9.897,60 EUR oziroma 8.557,30 EUR;
- osebna olajšava je namenjena invalidu s 100 % telesno okvaro in rezidentu po dopolnjenem 65. letu starosti;

- posebne osebne olajšave so deležni rezidenti, ki se izobražujejo in imajo status dijaka ali študenta;
- posebna olajšava za vzdrževane otroke in druge vzdrževane družinske člane;
- olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.

Zadnja dohodninska reforma, veljavna od začetka leta 2007 (Zdoh-2, Uradni list RS, št. 117/2006), ukinja olajšave za različne namene, torej med drugim tudi ukinitvev olajšave za nakup, gradnjo ali adaptacijo stanovanjskega objekta ter olajšave za izobraževanje in nakup strokovne literature. Ukinitvev te olajšave se kompenzira z višjo splošno olajšavo. Davčna olajšava pri obračunu slovenske dohodnine pomeni znižanje davčne osnove, pri obračunu irske pa znižanje davka.

Poenostavljeno, oseba z letnimi dohodki 20.000,00 EUR, brez dodatnih olajšav, prejme približno 65 % svoje plače, z letnimi dohodki 33.000,00 EUR prejme približno 58 %, če pa so njeni letni dohodki 100.000,00 EUR in več, prejme manj kot 50 %. Izračun velja za davčno leto 2008 in upošteva plačane prispevke za socialno varnost.

Primerjava ocene irske neto plače pri letnem dohodku 33.000,00 EUR v letu 2008 pokaže, da irski rezident prejme približno 75 % plače, slovenski rezident pa približno 58 %, upoštevaje tudi plačane prispevke za socialno varnost.

4.3.2 Prispevki za socialno varnost

Prispevke za socialno varnost v Sloveniji plačujejo tako delodajalci kot delavci, obračunajo se od bruto plače, stimulacij in bonitet, od bruto nadomestil plač, povračil stroškov v delu, ki presegajo znesek, določen z uredbo vlade, in drugo.

Stopnje prispevkov za socialno varnost so opisane v tabeli 4 (ZPSV, Uradni list RS, št. 5/1996; ZPSV-C, Uradni list RS, št. 81/2000; ZPSV-D, Uradni list RS, št. 97/2001):

Tabela 4: Stopnje prispevkov za socialno varnost v Sloveniji

	Stopnja v % – delavec	Stopnja v % – delodajalec	Skupaj %
Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	15,50	8,85	24,35
Prispevek za zdravstveno zavarovanje	6,36	6,56	12,92
Prispevek za zaposlovanje	0,14	0,06	0,20

Prispevek za poškodbe pri delu	-	0,53	0,53
Prispevek za starševsko varstvo	0,10	0,10	0,20
Skupaj	22,10	16,10	38,20

Vir: ZPSV.

Primerjava obveznih prispevkov za socialno varnost v Sloveniji in na Irskem, obračunanih od bruto plače v znesku 500 EUR na teden, pokaže, da so skupaj prispevki delavca in delodajalca v Sloveniji višji za 21,45 odstotne točke.

4.3.2.1 Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je predpisan v odstotku bruto plače, izračun pokojnine pa je odvisen tudi od vrste dejavnikov, ki nimajo neposredne zveze z osebnim plačevanjem v pokojninsko blagajno. Ob izpolnitvi starostnih kriterijev in ob polni delovni dobi (predpostavka: 40 let) je osnova za izračun pokojnine 72,5 % (35 % za 15 let delovne dobe, za vsako nadaljnje leto se poveča za 1,5 %) povprečja mesečnih plač osemnajstih zaporednih najugodnejših let. Dejanska odmerna stopnja je zaradi posebnega valorizacijskega količnika še nižja. Najvišja pokojnina je omejena z maksimalnim zneskom, ki je štirikratnik minimalnega zneska in trenutno znaša 494,65 EUR.

Pokojninska reforma iz leta 1999 je že pomembno zarezala v pravice iz obveznega zavarovanja. Vedno več zaposlenih se zato odloča za vplačevanje dodatnega pokojninskega zavarovanja. Individualno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje je varčevanje po pokojninskem načrtu, ki ga v celoti financira posameznik sam in omogoča izplačevanje dodatne starostne ali predčasne pokojninske rente. Maksimalna premija, ki velja kot davčno olajšava, je 5,844 % posameznikove bruto plače in je omejena z absolutnim zneskom 2.604,54 EUR na leto oz. 217,04 EUR mesečno, veljavno za leto 2009.

Leta 1984 je bilo razmerje med zaposlenimi in upokojenci 1 upokojenec na 3,02 zavarovanca, leta 2007 pa je to razmerje že 1 upokojenec na 1,62 zavarovanca. Gospodarska zbornica Slovenije opozarja na nujnost prenove, ki ne sme iti v smer povečevanja davčnega bremena zaposlenih in delodajalcev z davki in prispevki. Prav tako predlaga zgornji limit bruto prejemkov za plačilo prispevkov za socialno varnost (GZS, 2008a).

4.3.2.2 Prispevek za zdravstveno zavarovanje

Obvezno zdravstveno zavarovanje izvaja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije na podlagi Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, po načelih socialne pravičnosti in solidarnosti med zdravimi in bolnimi, starimi in mladimi, bogatimi in revnimi.

Obvezno zdravstveno zavarovanje omogoča zavarovanim osebam uveljavljanje pravic do zdravstvenih storitev, zdravil, medicinsko-tehničnih pripomočkov ter do denarnih nadomestil, kot so nadomestilo plače med začasno zadržanostjo od dela, pogrebna in posmrtnina ter povračilo potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem pravic do zdravstvenih storitev. Obseg in vrste pravic zdravstvenih storitev, ki so krite v polni vrednosti, ter primere, kjer je potrebno doplačilo, določajo Zakon in Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Prostovoljno zdravstveno zavarovanje izvajajo na podlagi Zakona zavarovalnice Adriatic Slovenica, d. d., Triglav, zdravstvena zavarovalnica, d. d., in Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d. v. z. Prostovoljna zdravstvena zavarovanja delimo na dopolnilna in dodatna oz. nadstandardna. Priporočljivo je, da smo zavarovani za razliko do polne vrednosti zdravstvenih storitev, ki jih obvezno zdravstveno zavarovanje ne krije v celoti. Premija je približno 22 EUR na mesec.

4.4 Davek na dodano vrednost

Davek na dodano vrednost je bil uveden 1. julija 1999 (ZDDV, Uradni list RS, št. 89/1998) in je zamenjal prejšnji prometni davek. Principi DDV so v skladu z zakonodajo EU. Trenutna DDV stopnja je 20 % (do januarja 2002 je bila 19 %). Nižja stopnja 8,5 % (do januarja 2002 je bila 8 %) velja za hrano, knjige, kmetijske, farmacevtske izdelke in drugo.

Standardna stopnja DDV v Sloveniji je za 1,5 odstotne točke nižja kot na Irskem. Irska ne obračunava DDV na otroška oblačila in obutev, kar je v Sloveniji obdavčeno po standardni stopnji. Tudi ne obračunava DDV na nekatere vrste blaga in storitev, ki so v Sloveniji obdavčene po nižji stopnji, na primer hrana, knjige.

DDV je med davki na potrošnjo (angl. *consumption taxes*) najpomembnejši, le eno desetino zavzemajo trošarine na goriva, tobak in alkohol. Po podatkih Eurostata za leto 2006 so davčni prilivi iz naslova DDV v primerjavi s celotnimi davki na Irskem 24,2 % in

so višji kot v Sloveniji, kjer so 22,2 %. Odstotek DDV prilivov v celotnih davkih v EU-27 je 22 % (izračun po aritmetični sredini) (Taxation trends in the European Union, 2008, str. 8, 239).

5 SKLEP

Davčna politika je ob tehnološki razvojni politiki pomembno ekonomsko gonilo države. Vladne strategije in obdavčitve bi se morale prilagajati podjetništvu in ne obratno. Irska se je soočala z visokimi obdavčitvami, nizko gospodarsko rastjo, visoko brezposelnostjo in sivo ekonomijo pred več kot dvema desetletjema. Vladne strategije, usmerjene k spodbujanju podjetništva, vključno z davčnimi usmeritvami, so na dolgi rok dosegle večji priliv v davčno blagajno.

Irska davčna politika je še posebej zanimiva, saj je edinstvena, fleksibilna, v ospredje postavlja razvoj podjetništva in je izredno privlačna za velike multinacionalne korporacije. Z ugodnimi davčnimi pogoji je Irska uspela pridobiti veliko tujih podjetij in njihovih investicij na svoj teritorij. Irska v preteklem stoletju zaradi revščine in lakote se je spremenila v priseljevanje tuje delovne sile, ki vlaga, troši in plačuje davke na Irskem. Življenjski standard se je iz revščine spremenil v visoko raven, Irski se visoko izobražujejo, tuja podjetja kljub globalizaciji in novim izzivom azijskih trgov ostajajo na Irskem oziroma tam ohranjajo vodilne funkcije. Veliko so k razvoju prispevale spodbude EU in podpora Združenih držav Amerike, kamor se je v prejšnjem stoletju izselila skoraj tretjina irskega prebivalstva in je želela pomagati svojim bratom. Vendar bi spodbude in podpore imele kratkotrajen učinek, ki dolgoročno Irsko ne bi naredile tako samostojne, razvite in uspešne, če ne bi irska vlada razmišljala strateško in usklajeno na davčnem, podjetniškem in demografskem področju.

Hitra gospodarska rast na Irskem se je začela v devetdesetih letih prejšnjega stoletja in se je v dobrem desetletju končala. Ime keltski tiger je dobila zaradi nepričakovanega gospodarskega uspeha, primerjali so jo z azijskimi tigri, Singapurjem in Hong Kongom, ki sta doživela podobno gospodarsko rast.

Osnova uspeha je bila usklajena vladna politika z željo spremeniti slab gospodarski in socialni položaj, v katerem je bila Irska vse od osamosvojitve v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. Irska gospodarska rast je posledica strokovne in inovativne vladne politike, dobrega sodelovanja med vlado, industrijo, kmetijstvom, sindikati ter predstavniki lokalnih

in regionalnih oblasti. Velik poudarek so dajali izobraževanju in tehnološkim inovacijam, delovna sila je postala dinamična in dobro izobražena. Spremenili so predpise glede tujih naložb, spremenili so davčni sistem in na splošno gospodarstvo odprli za prosti trg. Uvedba nizkih davkov je spodbudila zaposlovanje in privabila tuje investitorje.

V osemdesetih in na začetku devetdesetih let je bila brezposelnost še vedno razmeroma visoka. Rast v devetdesetih letih je bila posledica povečanja števila delavcev in povečanja produktivnosti. Vračati so se začeli irski izseljenci, priseljevali so se tudi drugi. Pritok delovne sile je bil večji kot v preostalih državah EU. Zaposlovati so se začele ženske. Tuje naložbe so pripomogle k občutnemu povečanju produktivnosti, prav tako pa je bilo pomembno povečanje produktivnosti, ki sta ga prinesla nova, dobro izobražena, angleško govoreča delovna sila in pojav novih tehnologij.

Na gospodarsko rast vplivajo davki, ki so pomembni za podjetja. Davki na osebne prejemke nimajo tolikšnega neposrednega vpliva. Na Irskem so najprej znižali podjetniške davke in popolnoma odpravili davke na izvoz. Po vstopu v EU so morali spremeniti sistem nizkih davkov od dohodkov pravnih oseb, prav takšen davčni sistem pa je na Irsko privabil tuja podjetja. Vstop v EU je pomenil predvsem dostop do velikega evropskega trga, kar je vplivalo na gospodarski razvoj, nanj niso v tolikšni meri vplivala pridobljena evropska sredstva, saj so ta bila vložena predvsem v infrastrukturo in so zaslužna za razvoj infrastrukture.

Bi lahko Slovenija dosegla podobno gospodarsko rast kot Irska? Dejavniki, ki so bili na Irskem zelo pomembni, so bili davki in izobraževanje. Davki, ki razbremenijo podjetništvo, ugodno vplivajo na investicije. Davek od dohodkov pravnih oseb v Sloveniji se postopoma znižuje, od leta 2010 naprej bo stopnja znašala 20 %, kar pa ne bo očitno odstopalo od drugih držav EU. Nižje obdavčitve dela ugodno vplivajo na zaposlitev. Dohodninske stopnje v Sloveniji niso kritično visoke, najvišja stopnja 41 % je enaka irski dohodninski stopnji. Razlika je v širini dohodninskih razredov, v Sloveniji se 41 % dohodninska stopnja obračuna od osnove v letnem znesku nad 14.821 EUR, na Irskem pa nad 36.400 EUR. Davčne olajšave, ki znižujejo davčno osnovo pred obračunom davčne obveznosti, ne pomenijo enakega znižanja davka za vse. Zavezancu z letno plačo 10.000 EUR davčna olajšava npr. za vzdrževanega otroka ne prinese enakega absolutnega znižanja davka kot zavezancu z letno plačo 50.000 EUR. Uvedba davčnih dobropisov na Irskem je poenotila zavezance pri koriščenju olajšav. Davčne olajšave v zvezi z izobraževanjem, štipendije in druge ugodnosti za študente vplivajo na izobraževanje. Nov dohodninski zakon v Sloveniji je uvedel poenostavitve pri obračunu dohodnine in zato ukinil različne olajšave, tudi olajšavo za plačane šolnine, nakup učbenikov in strokovne literature v zvezi

z izobraževanjem po javno priznanih izobraževalnih programih. Prispevki za socialno varnost v Sloveniji so med najvišjimi v EU, 22,1 % stopnja je odtegnjena od bruto plače zaposlenega in 16,1 % prispevkov je plačanih s strani delodajalca. Prispevki se plačujejo ne glede na višino plače neomejeno. Dobro izobražen slovenski kader odhaja v tujino po boljše delovne priložnosti in boljše plačilo. Dobro izobražen tuji kader pa se le težka odloča za zaposlitev v Sloveniji, saj mora pri visoki plači odvesti več davkov kot v večini drugih držav EU.

Kako se bo gospodarska rast na Irskem odvijala v prihodnje, ob novih izzivih, kot so globalizacija, gospodarska kriza ter omejevanje na področju zniževanja davkov s strani evropskih direktiv, lahko le predvidevamo. Irska vlada se je v preteklosti izkazala kot fleksibilna in hitra v odločitvah, ki prinašajo pozitivne spremembe, inovativna, usklajena in predvsem podporna podjetništvu. Pretekle davčne strategije so Irsko pripeljale v sam evropski in svetovni vrh glede na gospodarsko rast in življenjski standard. Glede na izkušnje in znanja, ki jih ima irska vlada, lahko pričakujemo, da bo za prihajajoče izzive našla rešitve morda zopet v davčni politiki.

LITERATURA IN VIRI

1. *A Guide to PRSI*. (2008). Dublin: Irish taxation institute.
2. *Ahead of the Curve – Ireland's Place in the Global Economy*. (2004). Dublin: Enterprise Strategy Group.
3. Breakingnews.ie. (2008, 6. oktober). Najdeno dne 6. 10. 2008 na spletnem naslovu <http://www.breakingnews.ie/ireland/mhidauojgbau/>
4. *Budget 2009*. (2008). Najdeno dne 8. 12. 2008 na spletnem naslovu <http://www.finfacts.ie/budget2009finance.htm>
5. Central Statistic Office Ireland. (2008a). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/popnbyage2006.htm>
6. Central Statistic Office Ireland. (2008b). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/Population1901-2006.htm>
7. Central Statistic Office Ireland. (2008c). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/bthsdthsmarriages.htm>
8. Central Statistic Office Ireland. (2008d). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/popnclassbyreligionandnationality2006.htm>
9. Central Statistic Office Ireland. (2008e). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/earnings.htm>
10. Central Statistic Office Ireland. (2008f). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/sasunemprates.htm>
11. Central Statistic Office Ireland. (2008g). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/Population.htm>
12. Central Statistic Office Ireland. (2008h). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/nationalingp.htm>
13. Central Statistic Office Ireland. (2008i). Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu <http://www.cso.ie/statistics/botmaintrpartners.htm>
14. *Corporate tax policy and incorporation in the EU. Taxation papers*. (2007). Luxembourg: European Commission, Directorate – General Taxation and customs union.
15. *Corporation Tax*. (2006). Dublin: Irish Taxation Institute.
16. Čok, M., Prevolnik, V., Stanovnik, T. & Cirman, A. (2002). *Javne finance v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
17. Davčna uprava Republike Slovenije (DURS). (2008a). Najdeno dne 8. 12. 2008 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/mednarodno_obdavcevanje/

18. Davčna uprava Republike Slovenije (DURS). (2009). Najdeno dne 17. 2. 2009 na spletnem naslovu
http://www.durs.gov.si/si/fizicne_osebe/dohodnina_za_fizicne_osebe_pojasnila/
19. *Doing business in Ireland*. (2007). Dublin: PricewaterhouseCoopers Ireland.
20. *EU Survey on Income and Living Conditions (EU-SILC)*. (2006). Dublin: Central Statistic Office Ireland.
21. European Communities. (2008). *Pravni red*. Najdeno dne 22. 9. 2008 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_ire_sl.htm
22. Finance.si (2005, 1. januar). Precej sprememb v obdavčitvi kapitala, najdeno dne 8. 12. 2008 na spletnem naslovu
http://www.finance.si/108519/Precej_sprememb_v_obdav%EBitvi_kapitala
23. *From Boroimbhe to Bit*. (2005). Dublin: Irish Taxation Institute.
24. Gerry O'Reilly. (2004). *Economic globalisations: Ireland in the EU 1973–2003*. Ljubljana: Acta geografica Slovenica.
25. Gospodarska zbornica Slovenije (GZS). (2008a). *Problemska konferenca Obdavčitev dela v Sloveniji*. Najdeno dne 5. 9. 2008 na spletnem naslovu
<http://www.gzs.si/slo//40378>
26. Gospodarska zbornica Slovenije (GZS). (2008b). *Zadnji vladni predlog ne pomeni davčne razbremenitve gospodarstva*. Najdeno dne 9. 7. 2008 na spletnem naslovu
<http://www.gzs.si/slo//39676>
27. Gospodarska zbornica Slovenije (GZS). (2008c). *Bela knjiga konkurenčnosti slovenskega gospodarstva*.
28. Gospodarska zbornica Slovenije (GZS). (2008d). *Tehnološka razvojna politika za konkurenčnost gospodarstva*.
29. *Holding companies In Ireland*. (2008). Dublin: PricewaterhouseCoopers Ireland.
30. IDA Ireland. (2008). Najdeno dne 29. 9. 2008 na spletnem naslovu
<http://www.idaireland.com/home/index.aspx?id=4>
31. *Ireland – Economic Profile*. (2007). Dublin: Enterprise Ireland.
32. *Ireland – Stability Programme Update*. (2008). Dublin: Department of Finance Ireland.
33. *Irish Taxation – Law and Practice*. (2006). Dublin: Irish Taxation Institute
34. *Many tongues, one family*. (2004). Luxembourg: European Communities.
35. *Measuring Ireland's Progress*. (2007). Dublin: Central Statistic Office Ireland.
36. *Move to Ireland*. (2008). Najdeno dne 6. 10. 2008 na spletnem naslovu
<http://www.movetoireland.com/movepag/montaxs.htm>
37. OECD. (2009). Najdeno dne 17. 2. 2009 na spletnem naslovu www.oecd.org
38. Pravilnik o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2009 (Uradni list RS, št. 119/08).

39. *Progressive Taxation, Macroeconomic Stabilization and efficiency in Europe.* (2005). Luxembourg: European Commission, Directorate – General for Economic and Financial Affairs.
40. *Public finances in EMU.* (2005). Luxembourg: European Commission, Directorate – General for Economic and Financial Affairs.
41. *Rates of Payment 2008 – SE 19.* Department of Social and Family Affairs. (2008). Najdeno dne 1. 10. 2008 na spletnem naslovu http://www.welfare.ie/EN/Publications/SW19_08/Documents/sw19_08.pdf
42. *Regional Policy.* (2008). European Commission. Najdeno dne 18. 9. 2008 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/index_en.htm
43. Ruadhan Mac Cormaic (2008, 31. december). Restrictions on Romanians and Bulgarians to stay. *The Irish Times*: Najdeno dne 26. 3. 2009 na spletnem naslovu <http://www.irishtimes.com/newspaper/ireland/2008/1231/1230581504980.html>.
44. *Structures of the taxation systems in the EU.* (2006). Luxembourg: European Commission
45. *Tax Competition in the European Union.* (1998). Luxembourg: European Parliament, Directorate – General for Research.
46. *Tax Facts 2009.* (2009). Dublin: PricewaterhouseCoopers Ireland.
47. *Taxation Archive.* (2006). Dublin: Irish Taxation Institute.
48. *Taxation Summary in Republic of Ireland.* (2006). Dublin: Irish Taxation Institute.
49. *Taxation trends in the European Union.* (2008). Luxembourg: European Commission.
50. Turk, I. (2007). *Pojmovnik računovodstva, financ in revizije. Slovenski inštitut za revizijo.* Ljubljana: Slovenski Inštitut za revizijo. – Uporabljeno za prevode angleških izrazov.
51. *Understanding tax credits and reliefs.* (2008). Dublin: Irish taxation institute.
52. Zakon o davku na dodano vrednost – ZDDV (Uradni list RS, št. 89/1998).
53. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb - ZDDPO-2 (Uradni list RS, št. 117/2006, 119/2007, 56/2008, 76/2008); ZDDPO-1-UPB2 (Uradni list RS, št. 33/2006); ZDDPO-1 (Uradni list RS, št. 40/2004).
54. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju - ZPIZ-1 (Uradni list RS, št. 109/2006-UPB4).
55. Zakon o prispevkih za socialno varnost - ZPSV (Uradni list RS, št. 5/1996, 18/1996-ZDavP, 34/1996, 87/1997, 3/1998, 106/1999-ZPIZ-1, 81/2000, 97/2001-ZSDP, 97/2001).
56. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o dohodnini – ZDoh-1 (Uradni list RS, št. 54/2004) ZDoh- 2A (Uradni list RS, št. 10/2008) in ZDoh – 2B (Uradni list RS, št. 78/2008).

57. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih – ZSDP (Uradni list RS, št. 97/2001 in 76/2003).
58. Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti – ZZZPB (Uradni list RS, št. 5/1991, 12/1992, 71/1993, 2/1994, 38/1994, 80/1997-odločba US in 67/2002).
59. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju - ZZVZZ (Uradni list RS, št. 72/2006 – UPB3, 91/2007, 76/2008).

PRILOGE - TABELE

Priloga 1

Tabela P1: Stopnja zaposlenosti po spolu v EU v letu 2006 v odstotkih populacije starosti od 15–64 let

Država	Osebe	Moški	Ženske	Razlika po spolu
Danska	77,4	81,2	73,4	7,8
Nizozemska	74,3	80,9	67,7	13,2
Švedska	73,1	75,5	70,7	4,8
Velika Britanija	71,5	77,3	65,8	11,5
Avstrija	70,2	76,9	63,5	13,4
Ciper	69,6	79,4	60,3	19,1
Finska	69,3	71,4	67,3	4,1
Irska	68,2	77,4	58,7	18,7
Estonija	68,1	71,0	65,3	5,7
Portugalska	67,9	73,9	62,0	11,9
Nemčija	67,5	72,8	62,2	10,6
Slovenija	66,6	71,1	61,8	9,3
Latvija	66,3	70,4	62,4	8,0
Češka	65,3	73,7	56,8	16,9
Španija	64,8	76,1	53,2	22,9
EU 27	64,5	71,6	57,3	14,3
Francija	63,8	69,0	58,8	10,2
Litva	63,6	66,3	61,0	5,3
Luksemburg	63,6	72,6	54,6	18,0
Belgija	61,0	67,9	54,0	13,9
Grčija	61,0	74,6	47,4	27,2
Slovaška	59,4	67,0	51,9	15,1
Romunija	58,8	64,6	53,0	11,6
Bolgarija	58,6	62,8	54,6	8,2
Italija	58,4	70,5	46,3	24,2
Madžarska	57,3	63,8	51,1	12,7
Malta	54,8	74,5	34,9	39,6
Poljska	54,5	60,9	48,2	12,7
Islandija	84,6	88,1	80,8	7,3
Švica	77,9	84,7	71,1	13,6
Norveška	75,4	78,4	72,2	6,2
Hrvaška	55,6	62,0	49,4	12,6
Turčija	45,9	68,1	23,9	44,2

Vir: CSO, Measuring Ireland's progress, 2007.

Priloga 2

Tabela P2: Porast prebivalstva na Irskem zaradi migracij in naravnega prirastka v letih od 1998 do 2007 v tisočih osebah

Leto	Priseljevanje	Izseljevanje	Neto migracije	Naravni prirastek	Sprememba populacije
1998	46,0	28,6	17,4	21,5	38,8
1999	48,9	31,5	17,3	21,2	38,5
2000	52,6	26,6	26,0	21,8	47,9
2001	59,0	26,2	32,8	24,8	57,7
2002	66,9	25,6	41,3	28,8	70,0
2003	60,0	29,3	30,7	31,9	62,6
2004	58,5	26,5	32,0	33,3	65,3
2005	84,6	29,4	55,1	33,5	88,6
2006	107,8	36,0	71,8	34,2	106,0
2007	109,5	42,2	67,3	34,8	106,1

Vir: CSO, Measuring Ireland's progress, 2007.

Priloga 3

Tabela P3: Gospodinjstva z internetnim dostopom v EU v letih od 2005 do 2007 v % gospodinjstev

Država	2005	2006	2007
Nizozemska	78	80	83
Švedska	73	77	79
Danska	75	79	78
Luksemburg	65	70	75
Nemčija	62	67	71
Finska	54	65	69
Velika Britanija	60	63	67
Belgija	50	54	60
Avstrija	47	52	60
Slovenija	48	54	58
Irska	47	50	57
EU 27	48	49	54
Malta	41	53	54
Estonija	39	46	53
Latvija	31	42	51
France	:	41	49
Slovaška	23	27	46
Španija	36	39	45
Litva	16	35	44
Italija	39	40	43
Poljska	30	36	41
Portugalska	31	35	40
Ciper	32	37	39
Madžarska	22	32	38
Češka	19	29	35
Grčija	22	23	25
Romunija	:	14	22
Bolgarija	:	17	19

Islandija	84	83	84
Norveška	64	69	78
Makedonija	:	14	:
Turčija	8	:	:

Vir: CSO, Measuring Ireland's progress, 2007.

Priloga 4

Tabela P4: Osebe v starosti med 25 in 34 let s fakultetno izobrazbo po spolu, kot % populacije v starosti od 25 do 34 let

Država	Osebe	Moški	Ženske	Razlika po spolu
Ciper	46,5	41,7	51,5	-9,8
Irska	41,3	35,1	47,7	-12,6
Litva	41,3	35,6	47,2	-11,7
Francija	40,3	35,5	45,2	-9,7
Švedska	39,4	33,7	45,4	-11,6
Španija	39,0	34,2	44,2	-10,0
Belgija	38,9	34,8	43,0	-8,3
Danska	37,8	34,3	41,2	-6,8
Finska	36,2	28,0	44,8	-16,8
Nizozemska	35,5	33,0	38,1	-5,1
Luksemburg	34,8	32,2	37,5	-5,4
Velika Britanija	34,8	32,4	37,2	-4,7
Estonija	33,7	24,6	43,1	-18,5
Slovenija	31,6	21,7	42,3	-20,6
Poljska	30,1	24,1	36,2	-12,2
EU 27	29,1	25,5	32,8	-7,3
Latvija	27,4	19,9	35,0	-15,1
Grčija	26,1	23,5	28,9	-5,4
Nemčija	21,9	21,6	22,2	-0,6
Madžarska	21,1	16,8	25,5	-8,7
Portugalska	20,9	14,5	27,4	-12,9
Bolgarija	20,4	14,4	26,5	-12,1
Avstrija	19,2	18,8	19,6	-0,8
Malta	19,0	17,7	20,7	-3,0
Italija	18,6	14,1	23,3	-9,1
Slovaška	16,7	14,6	18,7	-4,1
Romunija	16,5	15,7	17,4	-1,7
Češka	15,1	13,7	16,5	-2,8
Norveška	41,3	34,3	48,4	-14,1
Švica	35,0	39,7	30,3	9,4
Turčija	12,9	14,4	11,5	2,9
Hrvaška	12,8	9,0	16,8	-7,8

Vir: CSO, Measuring Ireland's progress, 2007

Priloga 5

Tabela P5: Indeks cen življenjskih potrebščin v EU v letih od 2005 do 2007 z osnovo v letu 1996 (1996 = 100)

Država	2005	2006	2007
Nemčija	112,8	114,8	117,5
Finska	114,5	116,0	117,8
Švedska	114,3	116,0	117,9
Avstrija	114,7	116,6	119,2
Francija	115,4	117,6	119,5
Belgija	117,3	120,0	122,2
Danska	118,7	120,9	122,9
EU 25	121,4	124,1	126,9
Italija	122,3	125,0	127,6
Nizozemska	124,3	126,4	128,4
Luksemburg	123,2	126,8	130,2
Malta	128,3	131,6	132,5
Ciper	127,1	129,9	132,7
Portugalska	128,0	131,9	135,1
Španija	128,3	132,9	136,7
Litva	124,8	129,5	137,0
Irska	132,1	135,6	139,5
EU 27	135,3	138,4	141,7
Češka	138,4	141,3	145,5
Grčija	137,6	142,2	146,4
Estonija	151,6	158,4	169,1
Latvija	144,3	153,8	169,3
Poljska	173,6	175,8	180,3
Slovenija	177,0	181,5	188,3
Slovaška	186,2	194,1	197,8
Madžarska	217,3	226,0	243,9
Bolgarija	972,1	1.044,2	1.123,3
Romunija	1.996,0	2.127,8	2.232,3
Velika Britanija	113,5	:	:
Norveška	118,6	121,5	122,4
Islandija	129,9	135,9	140,9
Turčija	2.869,4	3.135,5	3.410,2

Vir: CSO, Measuring Ireland's progress, 2007.

Priloga 6

Tabela P6: Izdatki za raziskave in razvoj v EU v letih od 1996 do 2006 v % BDP

Država	1996	2001	2006
Švedska	:	4,18	3,82
Finska	2,52	3,30	3,45
Nemčija	2,19	2,46	2,51
Avstrija	1,59	2,04	2,45
Danska	1,84	2,39	2,43
Francija	2,27	2,20	2,12
EU 27	:	1,87	1,84
Belgija	1,77	2,08	1,83
Nizozemska	1,98	1,80	1,72

Slovenija	1,31	1,52	1,59
Češka	0,97	1,20	1,54
Irska (% BNP)	1,43	1,30	1,53
Irska (% BDP)	1,30	1,10	1,32
Estonija	:	0,71	1,14
Španija	0,81	0,91	1,12
Madžarska	0,65	0,92	1,00
Litva	0,50	0,67	0,80
Latvija	0,42	0,41	0,69
Grčija	:	0,58	0,57
Poljska	0,65	0,62	0,56
Malta	:	:	0,54
Slovaška	0,91	0,64	0,49
Bolgarija	0,52	0,47	0,48
Romunija	:	0,39	0,46
Ciper	:	0,25	0,42
Italija	0,99	1,09	:
Portugalska	0,57	0,80	:
Velika Britanija	1,86	1,82	:
Norveška	:	1,59	1,49
Hrvaška	:	:	0,87
Islandija	:	2,95	:
Švica	2,65	:	:
Turčija	0,45	:	:

Vir: CSO, Measuring Ireland's progress, 2007.